

waterincore

ΤΟΠΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ 21
ΣΕ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΕΣ ΛΕΚΑΝΕΣ
ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΠΟΤΑΜΟΥ

PROJECT WATERinCORE 1G-MED08-515

“Αειφορική Διαχείριση Νερού
μέσω της Ενδυνάμωσης της Κοινής Ευθύνης
σε Μεσογειακές Λεκάνες Απορροής”

ΜΑΪΟΣ 2012

The project cofinanced by European Regional Development Fund
Le projet cofinance par le Fonds Europeen de Developpement Regional

**ΤΟΠΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ 21
ΣΕ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΕΣ ΛΕΚΑΝΕΣ
ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΠΟΤΑΜΟΥ**

PROJECT WATERinCORE 1G-MED08-515

**“Αειφορική Διαχείριση Νερού
μέσω της Ενδυνάμωσης της Κοινής Ευθύνης
σε Μεσογειακές Λεκάνες Απορροής”**

ΜΑΪΟΣ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΜΕΡΟΣ Α – ΤΟΠΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ 21 – ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	8
1. Η ανάπτυξη της Agenda 21	8
2. Ο τοπικός χαρακτήρας της Ατζέντα 21 - ΤΑ21	9
3. Βήματα ΤΑ21 μετά το Rio	10
ΜΕΡΟΣ Β – ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΑ21	12
Σχεδιασμός ΤΑ21 ως πρακτική προσαρμοσμένη στις ανάγκες	13
1. Αναγνώριση των καίριων ζητημάτων	15
2. Προσέγγιση κοινωνικών εταίρων	18
2.1. Εντοπισμός και ιεράρχηση κοινωνικών εταίρων	18
2.2. Διάδοση και κινητοποίηση	20
3. Διαδικασία κοινωνικού διαλόγου	22
4. Σχεδιασμός Δράσης	25
4.1. Στόχος του Σχεδίου Δράσης της ΤΑ21	25
4.2. Περιεχόμενα του Σχεδίου Δράσης της ΤΑ21	25
4.3. Κρίσιμα σημεία ελέγχου	26
5. Εφαρμογή και παρακολούθηση	27
6. Αξιολόγηση και ανατροφοδότηση	28
ΜΕΡΟΣ Γ – ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΑ21 ΣΤΙΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	30
1. Η διαδικασία δημόσιας συμμετοχής στη Λεκάνη Απορροής του ποταμού Ανθεμούντα	30
1.1. Εισαγωγή	30
1.2. Ιστορικό	30
1.3. Το έργο	31
1.3.1 Μέθοδοι και εργαλεία	31
1.3.2 Οδικός Χάρτης και εφαρμογή	32
1.4. Αποτελέσματα	35
1.5. Συμπεράσματα/ Διδάγματα	36
1.6. Επιπλέον πληροφορίες	36

2.	Δίκτυο ενημέρωσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις	37
2.1	Εισαγωγή	37
2.2	Ιστορικό	37
2.3	Το έργο “GPPinfoNET”	39
2.4	Αποτελέσματα	40
2.5	Συμπεράσματα / Διδάγματα	40
2.6	Επιπλέον πληροφορίες	40
3.	Δίκτυο Χαρτοβιομηχανιών – Πείραμα αναθεώρησης του Κοινοτικού Συστήματος Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου (EMAS)	41
3.1	Εισαγωγή	41
3.2	Ιστορικό	41
3.3	Το έργο PIONEER	41
3.4	Αποτελέσματα έργου	45
3.5	Συμπεράσματα / διδάγματα	45
3.6	Περισσότερες πληροφορίες	46
4.	Προσχέδιο διαχείρισης νερού στην Κύπρο	47
4.1	Εισαγωγή	47
4.2	Ιστορικό	47
4.3	Το έργο	48
4.4	Αποτελέσματα	49
4.5	Συμπεράσματα / Διδάγματα	49
4.6	Περισσότερες πληροφορίες	49
5.	Εκστρατεία Ενεργειακής Αποδοτικότητας στην Επαρχία της Γρανάδα	50
5.1	Εισαγωγή	50
5.2	Ιστορικό	50
5.3	Το έργο	51
5.4	Αποτελέσματα	56
5.5	Συμπεράσματα / διδάγματα	56
5.6	Περισσότερες πληροφορίες	56
6.	Αστική Διαχείριση Αποβλήτων στην επαρχία της Γρανάδα	57
6.1	Εισαγωγή	57

6.2	Ιστορικό	57
6.3	Το έργο	57
6.3.1	Διεργασία ανακύκλωσης και κομποστοποίησης	58
6.3.2	Πλεονεκτήματα του συστήματος	59
6.4	Αποτελέσματα	60
6.5	Συμπεράσματα / Διδάγματα	60
6.6	Περισσότερες πληροφορίες	60
7.	Βελτίωση και επέκταση πράσινων περιοχών στη Γρανάδα	61
7.1	Εισαγωγή	61
7.2	Ιστορικό	61
7.3	Το έργο	61
7.4	Αποτελέσματα	62
7.5	Συμπεράσματα / Διδάγματα	63
7.6	Περισσότερες πληροφορίες	63

Περιεχόμενα Εικόνων

Εικόνα 1 – Σχεδιασμός της διαδικασίας συμμετοχής του κοινού	32
Εικόνα 2 – Εφαρμογή της διαδικασίας συμμετοχής του κοινού	33
Εικόνα 3 – Πυραμίδα λήψης απόφασης	34
Εικόνα 4 – Δομή του κειμένου του τελικού Πρωτοκόλλου	35
Εικόνα 5 - Οικολογικές Δημόσιες Συμβάσεις και άλλα Εργαλεία Ολοκληρωμένης Πολιτικής Προϊόντων	38
Εικόνα 6 – Περιφέρεια της Tuscany	41
Εικόνα 7 – Επαρχίες Lucca και Pistoia στην Τοσκάνη	42
Εικόνα 8 – Οι δήμοι της βιομηχανικής περιοχής Carrapponi	45
Εικόνα 9 – Ηλιακός φεγγίτης	50
Εικόνα 10 – Ηλιακοί συλλέκτες σε δημόσια κτίρια στην πόλη της Maracena	53
Εικόνα 11 – “Τάξη Οικο-Συμμετοχής” στην πόλη της Maracena	54
Εικόνα 12 – Ημέρα ποδηλάτου και βδομάδα κινητικότητας στην πόλη Macarena	55
Εικόνα 13 – Τεχνική Επίσκεψη στην μονάδα επεξεργασίας, ανάκτησης και κομποστοποίησης αποβλήτων στην πόλη της Alhendin	58

Εικόνα 14 – Περιβαλλοντικό κέντρο εκπαίδευσης στην Isla Verde	59
Εικόνα 15 - Εκπαιδευτικό υλικό για σχολεία	60
Εικόνα 16 – Κατάλογος ειδών του φυτωρίου στον ιστότοπο της Deputation of Granada	62

Περιεχόμενα Σχημάτων

Σχήμα 1 – Ανάλυση SWOT	6
Σχήμα 2 - Χαρτογράφηση των κοινωνικών εταίρων	19
Σχήμα 3 – Μορφές αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας	21
Σχήμα 4 – Επίπεδα Συμμετοχής του κοινού	22
Σχήμα 5 - Δομή του κειμένου Πρωτοκόλλου Νερού	24

Περιεχόμενα Πινάκων

Πίνακας 1 - Μήτρα Αναγνώρισης Επιτευγμάτων	17
Πίνακας 2 - Κριτήρια για την αλληλεπίδραση των Ενδιαφερόμενων Φορέων	20
Πίνακας 3 - Στάδια της διαδικασίας συμμετοχής του κοινού	31
Πίνακας 4 – Δείκτες Περιβαλλοντικής ανάλυσης	44

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ

64

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο οδηγός αυτός παρήχθη στο πλαίσιο του έργου 1G-MED08-515 WATERinCORE με τίτλο: «Αειφορική Διαχείριση Νερού μέσω της Ενδυνάμωσης της Κοινής Ευθύνης σε Μεσογειακές Λεκάνες Απορροής».

Το έργο WATERinCORE υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος εδαφικής συνεργασίας MED (<http://www.programmemed.eu>), Άξονας Προτεραιότητας 2: Προστασία του περιβάλλοντος και πρόωθηση της βιώσιμης περιφερειακής ανάπτυξης. Στόχος 2.1 Προστασία και ενίσχυση των φυσικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το έργο στοχεύει στο σχεδιασμό, εφαρμογή και διάδοση ενός μεθοδολογικού πλαισίου για την ένταξη των αρχών της Τοπικής Ατζέντας 21 (TA21) στη Διαχείριση των Υδάτινων Πόρων σε Μεσογειακές Λεκάνες Απορροής.

Επικεντρώνεται στον εντοπισμό των πρακτικών και των πολιτικών διαχείρισης του νερού καθώς και στην αναγνώριση της κατάστασης εφαρμογής της TA21 στις συμμετέχουσες μεσογειακές περιφέρειες του έργου. Λαμβάνοντας υπόψη τα προηγούμενα και τα χαρακτηριστικά των περιφερειών, σχεδιάστηκε διαδικασία συμμετοχής του κοινού σε πιλοτικές λεκάνες/υπο-λεκάνες απορροής με σκοπό την κινητοποίηση και ενεργό εμπλοκή των κύριων ενδιαφερομένων τοπικών φορέων στην ανάπτυξη και στην εφαρμογή σχεδίου δράσης διαχείρισης νερού για τις εν λόγω λεκάνες. Με τον τρόπο αυτό παρήχθησαν εργαλεία ενσωμάτωσης των αρχών της TA21 στην διαχείριση του νερού, με στόχο την αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων και απειλών των υδάτινων πόρων μέσω μιας διατομεακής, τοπικής και προσανατολισμένης στο διάλογο προσέγγισης.

Για την αξιοποίηση και διάδοση των αποτελεσμάτων του έργου ετοιμάστηκαν δυο σύντομοι Οδηγοί. Ο πρώτος παρουσιάζει τους βασικούς όρους και απαιτήσεις της TA21, καθώς και καλά παραδείγματα-μελέτες περίπτωσης τοπικών δραστηριοτήτων διαχείρισης περιβάλλοντος που ικανοποιούν τα κριτήρια της TA21 στις περιφέρειες που συμμετέχουν στο έργο. Ο δεύτερος Οδηγός, παρουσιάζει την κατάσταση διαχείρισης νερού στις πιλοτικές λεκάνες απορροής με βάση τα αποτελέσματα του έργου όπως και καλά παραδείγματα διαχείρισης νερού στις ίδιες περιφέρειες.

Με τον παρόντα Οδηγό το έργο WATERinCORE απευθύνεται σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς - τοπικές αρχές, αναπτυξιακούς φορείς, συμβουλευτικές εταιρείες και άλλους - ενόψει της εφαρμογής της διαδικασίας TA21. Οι αναγνώστες μαθαίνουν την έννοια και το ιστορικό της TA21 (Μέρος Α) και εξοικειώνονται με μια πλούσια συλλογή εργαλείων και λύσεων (Μέρος Β) που προκύπτουν από την εμπειρία που αποκτήθηκε από το Έργο καθώς και από τη διεθνή βιβλιογραφία. Στο Μέρος Γ οι αναγνώστες μαθαίνουν τις βέλτιστες πρακτικές που εφαρμόστηκαν στις περιφέρειες που πήραν μέρος στο Έργο. Έτσι ο Οδηγός αυτός μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε ως ακαδημαϊκή πηγή για το TA21 ή ως ουσιαστική βοήθεια για οποιονδήποτε επιθυμεί να εφαρμόσει μια διαδικασία TA21.

ΜΕΡΟΣ Α – ΤΟΠΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ 21 – ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Η ανάπτυξη της Agenda 21

Λίγα χρόνια μετά την εισαγωγή της έννοιας της αειφορίας (Έκθεση Brundtland, 1987), η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED), που έγινε γνωστή ως η Συνάντηση Κορυφής της Γης (Ρίο Ιανέιρο, 1992), διέδωσε την αντίληψη για την αειφόρο ανάπτυξη υποστηρίζοντας ένα παγκόσμιο σχέδιο δράσης που στοχεύει στην επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης σε όλο τον κόσμο. Η λεγόμενη «Ατζέντα 21», που ως γνωστό ήταν ένα από τα κύρια αποτελέσματα της Διάσκεψης του Ρίο, δίνει το περίγραμμα των αρχών και τομέων δράσης για αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών προβλημάτων και κινείται προς την κατεύθυνση επίτευξης του στόχου της αειφόρου ανάπτυξης τον 21ο αιώνα.

Αειφόρος ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύει τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες. (Έκθεση Brundtland, 1987)

Το βασικό πλαίσιο της Ατζέντας 21 διαμορφώθηκε από προτεραιότητες όπως ο καθορισμός των χρηματοδοτικών πολιτικών για όλους του τομείς του προγράμματος, η δημιουργία νέων πόρων, ο εντοπισμός των τεχνικών και οικονομικών εργαλείων που μπορεί να χρησιμοποιηθούν, η ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ της κεντρικής διοίκησης και των τοπικών αρχών που βασίζεται στην «αποκέντρωση», η ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων και μη κυβερνητικών οργανώσεων και η ενεργός συμμετοχή των πολιτών¹.

Εκείνο που είναι πολύ σημαντικό στην Ατζέντα 21 είναι η **στήριξη των συμμετοχικών μηχανισμών μέσω μιας δυναμικής διαδικασίας με στόχο την επίτευξη της αειφορίας**.

Η συμμετοχική προσέγγιση είναι παρούσα και στα 44 κεφάλαια του παγκόσμιου σχεδίου δράσης. Επιπρόσθετα το κεφάλαιο 28 της Ατζέντας στηρίζεται πάνω στην αντίληψη ότι

«επειδή πάρα πολλά από τα προβλήματα και τις λύσεις που αντιμετωπίζονται από την Ατζέντα 21 έχουν τη ρίζα τους στις τοπικές δραστηριότητες, η συμμετοχή και συνεργασία των τοπικών αρχών αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών. Οι τοπικές αρχές οικοδομούν, λειτουργούν και συντηρούν την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική υποδομή, επιβλέπουν τη διαδικασία προγραμματισμού, καθιερώνουν τοπικές περιβαλλοντικές πολιτικές και κανονισμούς, και βοηθούν στην εφαρμογή εθνικών και εσωτερικών περιβαλλοντικών πολιτικών. Επειδή αποτελούν το επίπεδο διακυβέρνησης που βρίσκεται πιο κοντά στους πολίτες διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην εκπαίδευση, κινητοποίηση και ανταπόκριση του κοινού στην προσπάθεια για αειφόρο ανάπτυξη».

Συνεπώς σε αυτό το κεφάλαιο οι τοπικές αρχές σε κάθε χώρα καλούνται να αναλάβουν μια

¹ S. Emrealp, 2005: Handbook on facilitative information for the implementation of LA21

διαδικασία διαβούλευσης με τους πολίτες τους και να επιτύχουν συναίνεση πάνω σε μια «Τοπική Ατζέντα 21». Οι τοπικές αρχές καλούνται να δράσουν εκπαιδεύοντας του πολίτες, αφού **αποτελούν το επίπεδο διακυβέρνησης που είναι πιο κοντά στους πολίτες σε ότι αφορά την εκπαίδευσή τους.**

«Η Τοπική Ατζέντα 21 είναι το αποτέλεσμα της αύξησης της διεθνούς ευαισθητοποίησης σχετικά με την ανάγκη για εφαρμογή ενός στοιχειώδους πλαισίου αρχών που αποσκοπούν στην αειφόρο ανάπτυξη και που καλύπτουν όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες».

P. Tsartas et al (2006): Aeixoros, 5 (1):38

2. Ο τοπικός χαρακτήρας της Ατζέντα 21 - TA21

Το κεφάλαιο 28 αναφέρει ότι:

«Μέχρι το 1996 οι περισσότερες αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης σε κάθε χώρα πρέπει να έχουν αναλάβει μια διαδικασία διαβούλευσης με τους πολίτες τους και να έχουν επιτύχει συναίνεση πάνω σε μια «Τοπική Ατζέντα 21» για την κινητοποίηση της κοινότητας και ανταπόκριση του κοινού στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης».

Η TA21 αποβλέπει στην εφαρμογή της αειφόρου ανάπτυξης στο τοπικό επίπεδο. Πρόκειται για μια διαδικασία διαβούλευσης στην οποία κάθε συμβούλιο διεξάγει διάλογο με τους πολίτες του, τις τοπικές οργανώσεις και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και υιοθετεί μια «Τοπική Ατζέντα 21».

Η TA21 περιλαμβάνει συστήματα και διαδικασίες για ολοκλήρωση της περιβαλλοντικής, οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Στηριζόμενη πάνω σε μια ισχυρή συνεργασία μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης και της κοινότητας, η πρόοδος προς την κατεύθυνση της τοπικής αειφόρου ανάπτυξης καθοδηγείται από την ανάπτυξη ενός *μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου δράσης που εντάσσει υφιστάμενες πολιτικές και προγράμματα σε μια συμφωνημένη μελλοντική κατεύθυνση.*

Η TA21 παρέχει τη βάση για συζήτηση και ευαισθητοποίηση για τη σημασία που έχει η συνειδητοποίηση της αειφόρου ανάπτυξης στο επίπεδο της κοινότητας. Ο κύριος στόχος της TA21 είναι να εμπλέξει όλες τις ομάδες στον *προγραμματισμό των κύριων τομέων οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης.* Αυτός ο στόχος στη συμμετοχή διακρίνει ξεκάθαρα την TA21 από τις άλλες πρωτοβουλίες, που επικεντρώνονται περισσότερο στην επίτευξη αποτελεσμάτων προς την κατεύθυνση της αειφόρου ανάπτυξης.

Η διαδικασία της TA21 είναι μια συμμετοχική, πολυτομεακή διαδικασία για επίτευξη των στόχων της Ατζέντας 21 σε τοπικό επίπεδο, μέσω της προετοιμασίας και εφαρμογής μακροπρόθεσμων στρατηγικών σχεδίων δράσης που αντιμετωπίζουν τα κύρια προβλήματα που υπάρχουν για την τοπική αειφόρο ανάπτυξη.

S. Emrealp. 2005: Handbook on facilitative information for the implementation of TA21

3. Βήματα TA21 μετά το Rio

Στα χρόνια που ακολούθησαν, πραγματοποιήθηκε σειρά από διεθνείς διασκέψεις που αναγνώρισαν και ενδυνάμωσαν τις αρχές αναφορικά με τη τοπική διακυβέρνηση, και συγκεκριμένα η **Ευρωπαϊκή Εκστρατεία για τις Βιώσιμες Πόλεις, Aalborg**, 1994, το Διεθνές Συμβούλιο Τοπικών Περιβαλλοντικών Πρωτοβουλιών, Freiburg 1995, η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τους Ανθρώπινους Οικισμούς (Habitat II), Κωνσταντινούπολη, 1996, η Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη, Johannesburg, 2002 κλπ.

Ταυτόχρονα χιλιάδες τοπικές αρχές σε ολόκληρο τον κόσμο είχαν εμπλακεί στις διαδικασίες της TA21 και μετακίνησαν την έμφαση του τοπικού προγραμματισμού προς την κατεύθυνση μιας πιο συμμετοχικής διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Λόγω της απουσίας ξεκάθαρου ορισμού της TA21, όλες αυτές οι διαφορετικές πρωτοβουλίες φαίνονται να έχουν τις αναμενόμενες διαδικαστικές διαφορές. Το κύριο πλαίσιο των διαδικασιών TA 21 στην Ευρώπη διαμορφώθηκε κατά τη διάρκεια της Ευρωπαϊκής Εκστρατείας για τις Βιώσιμες Πόλεις στο Aalborg, 1994.

Ο Χάρτης του Aalborg παρέχει ένα γενικό πλαίσιο για τη διαδικασία προγραμματισμού της TA21, η οποία αποτελείται από τα ακόλουθα οκτώ στάδια:

1. Αναγνώριση των υφιστάμενων πλαισίων προγραμματισμού και χρηματοδότησης καθώς και άλλων σχεδίων και προγραμμάτων
2. Συστηματικό εντοπισμό, μέσω εκτενούς δημόσιας διαβούλευσης, των προβλημάτων και των αιτιών τους
3. Ιεράρχηση των καθηκόντων για αντιμετώπιση των προβλημάτων που εντοπίστηκαν
4. Δημιουργία οράματος για μια αειφόρο κοινότητα μέσω μιας συμμετοχικής διαδικασίας που εμπλέκει όλους τους τομείς της κοινότητας
5. Εξέταση και εκτίμηση των εναλλακτικών στρατηγικών επιλογών
6. Εγκαθίδρυση μακροπρόθεσμου τοπικού προγράμματος δράσης προς την κατεύθυνση της αειφορίας που περιλαμβάνει μετρήσιμους στόχους
7. Προγραμματισμό της εφαρμογής σχεδίου που περιλαμβάνει τον καθορισμό χρονοδιαγράμματος και κατανομή ευθυνών μεταξύ των εταίρων
8. Εγκαθίδρυση συστημάτων και διαδικασιών για την παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων για την εφαρμογή του σχεδίου.

Η «**Τοπική Ατζέντα 21 Οδηγός Σχεδίασης – Εισαγωγή στο Σχεδιασμό Αειφόρου Ανάπτυξης**» που ετοιμάστηκε το 1996 από το ICLEI προχωρεί παρακάτω κτίζοντας πάνω στην εμπειρία των πρωτοβουλιών σχεδιασμού της TA21 σε πολλά μέρη του κόσμου. Ο Οδηγός προτείνει βασικά βήματα για τη δημιουργία συνεργασιών και παρέχει τη διαδικασία για την προετοιμασία ενός στρατηγικού Σχεδίου Δράσης το οποίο θεωρείται ότι είναι το κεντρικό στοιχείο στο σχεδιασμό της αειφόρου ανάπτυξης.

Ένα στρατηγικό Σχέδιο Δράσης αντιμετωπίζει τα προβλήματα και τις ανάγκες σε συστηματικό επίπεδο και πάνω σε μακροπρόθεσμη προοπτική. Περιλαμβάνει συγκεκριμένους στόχους τόσο για βραχυπρόθεσμη όσο και μακροπρόθεσμη πρόοδο και περιγράφει τους μηχανισμούς με βάσει τους οποίους θα αξιολογηθεί η επίτευξη των στόχων αυτών.

Το στρατηγικό Πρόγραμμα Δράσης μπορεί να θεωρηθεί ως ένα έγγραφο-πλαίσιο στο οποίο οι συγκεκριμένες δεσμεύσεις για δράση των διαφόρων θεσμών και ενδιαφερομένων φορέων μπορούν να επισυναφθούν. Το έγγραφο-πλαίσιο αποτελεί συναινετικό έγγραφο που αναπτύσσεται από τους ενδιαφερόμενους φορείς, το οποίο χρησιμοποιείται για να καθοδηγεί τους υπογράφοντες στην ανάπτυξη των δικών τους σχεδίων εφαρμογής. Συνεπώς το έγγραφο του Σχεδίου Δράσης περιλαμβάνει:

- Ένα όραμα της κοινότητας, που αναπτύσσουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς, περιλαμβανόμενης μιας θέσης συναίνεσης πάνω στα τρέχοντα προβλήματα και ευκαιρίες,
- Στρατηγικούς στόχους για κάθε πρόβλημα ή ευκαιρία που σχετίζεται με το όραμα αυτό,
- Συγκεκριμένους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν για την επίτευξη κάθε σκοπού,
- Καθορισμένες στρατηγικές εφαρμογής και προγράμματα για επίτευξη των στόχων και των σκοπών αυτών,
- Περιγραφή των κύριων συνεργασιών που θα εγκαθιδρυθούν για την εφαρμογή του, που να περιλαμβάνουν τις συνδέσεις με υφιστάμενες διαδικασίες σχεδιασμού, και
- Πλαίσιο για περιοδική αξιολόγηση της προόδου, περιλαμβανομένων και σημείων ενεργοποίησης (triggers) για το μελλοντικό σχεδιασμό και δράση.

Η Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη (που είναι επίσης γνωστή ως Ρίο + 10) είχε σκοπό την αξιολόγηση της εφαρμογής της Ατζέντας 21 κατά τη δεκαετία μετά τη Διάσκεψη Κορυφής του Ρίο του 1992. Έτσι, στο βασικό πλαίσιο αναφοράς² της Διάσκεψης Κορυφής υπογραμμίζεται ότι «παρά τις συναφείς προσπάθειες και τα πολυάριθμα παραδείγματα «βέλτιστων πρακτικών» από όλο τον κόσμο, τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν παραμένουν περιορισμένα και ανεπαρκή».

Παρά ταύτα η Διάσκεψη Κορυφής επαναβεβαίωσε τη παγκόσμια δέσμευση για την «αειφόρο ανάπτυξη» και υποσχέθηκε να ενισχύσει και να βελτιώσει τη διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα για την αποτελεσματική εφαρμογή της Ατζέντας 21. Το άλλο κύριο αποτέλεσμα της Διάσκεψης Κορυφής είναι **«Το Σχέδιο Εφαρμογής»**. Το Σχέδιο αυτό προσφέρει το πλαίσιο δράσης για να διευκολυνθεί η υλοποίηση των βασικών θεμάτων που υποστηρίχθηκαν στο Ρίο με ιδιαίτερη έμφαση στην εξάλειψη της φτώχειας.

² *Implementing Agenda 21: Report of the Secretary-General, 2002*

ΜΕΡΟΣ Β – ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΑ21

Σύμφωνα με τον Οδηγό Σχεδιασμού ΤΑ21 που εκδόθηκε από ICLEI το 1996, ο σχεδιασμός της αειφόρου ανάπτυξης ΤΑ21 αποτελεί υβρίδιο τριών πρακτικών σχεδιασμού:

- Στρατηγικού σχεδιασμού (που χρησιμοποιείται εκτενώς στον ιδιωτικό τομέα για να δώσει στους οργανισμούς και επιχειρήσεις τα μακροπρόθεσμα οράματα και σκοπούς και τα βραχυπρόθεσμα σχέδια δράσης για την επίτευξη αυτών των σκοπών)
- Συμμετοχικού σχεδιασμού βασισμένου στην κοινότητα (εμπλέκει ντόπιους κατοίκους και χρήστες υπηρεσιών σε συμμετοχικές διαδικασίες για ανάπτυξη και εφαρμογή σχεδίων και προγραμμάτων τοπικών υπηρεσιών)
- Περιβαλλοντικού σχεδιασμού (δισφαλίζει ότι τα αναπτυξιακά σχέδια λαμβάνουν υπόψη τις περιβαλλοντικές συνθήκες και τάσεις, και ότι οι υπεύθυνοι τέτοιων σχεδίων εντοπίζουν και λαμβάνουν μέτρα για να αμβλύνουν τις συγκεκριμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις μιας αναπτυξιακής δραστηριότητας)

Συνεπώς, ο σχεδιασμός της ΤΑ21 χρησιμοποιεί τις διαφορετικές μεθόδους και τα εργαλεία κάθε πρακτικής στο να βοηθήσει τις κοινότητες να:

- Λάβουν υπόψη εξίσου οικονομικούς, συμμετοχικούς και περιβαλλοντικούς όρους στο σχεδιασμό αναπτυξιακών έργων και στρατηγικών για τις υπηρεσίες
- Εμπλέξουν πλήρως τις σχετικές ομάδες συμφερόντων και ιδιαίτερα τους χρήστες των υπηρεσιών στην ανάπτυξη στρατηγικών σχετικών με τις υπηρεσίες που ικανοποιούν τις ανάγκες τους, και
- Δημιουργούν βιώσιμες στρατηγικές γιατί επικεντρώνονται στα πρωτογενή συστημικά προβλήματα, αντί στα συμπτώματα των προβλημάτων και γιατί μελετούν τις μακροπρόθεσμες τάσεις και περιοριστικούς παράγοντες.

Στο τμήμα αυτό, προσφέρεται μια θεωρητική, βήμα με βήμα ακολουθία με σκοπό να διευκρινίσει τα βασικά ζητήματα σχεδιασμού. Ενώ συστήνεται να μελετηθούν όλα αυτά τα βήματα, στην πράξη η προσέγγιση θα είναι κομμένη και ραμμένη στις τοπικές συνθήκες. Περαιτέρω, ενώ τα βήματα αυτά έχουν μια επί πλέον λογική σειρά, δεν παρουσιάζονται εδώ ως μια αυστηρά χρονολογική «συνταγή» για δράση. Σε πολλές περιπτώσεις, τα βασικά στοιχεία μιας διαδικασίας σχεδιασμού αειφόρου ανάπτυξης πρέπει να αναλαμβάνονται ταυτόχρονα.

Η πραγματική δύναμη της ΤΑ21 δεν πηγάζει από τη χωρικήμοιομορφία της, αλλά από την ικανότητά της να ανταποκρίνεται στο αντίστοιχο τοπικό πλαίσιο.

S. Emrealp. 2005: Handbook on facilitative information for the implementation of LA21

Σχεδιασμός TA21 ως πρακτική προσαρμοσμένη στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας

Κάθε τοπική αρχή που εμπλέκεται στη διαδικασία της TA21 προσφέρει ένα διαφορετικό παράδειγμα τοπικού σχεδίου δράσης που γίνεται μέσω δομών και μεθόδων που αναδεικνύουν τα ξεχωριστά χαρακτηριστικά της περιοχής. Από την άλλη, παρατηρείται ότι διαφορετικές εφαρμογές έχουν πολυάριθμες κοινές πτυχές.

Η εμπειρία δείχνει ότι δεν υπάρχει ένα και μοναδικό μοντέλο που μπορεί να εφαρμοστεί για όλες τις πόλεις κατά το σχεδιασμό ανάπτυξης της TA21. Υπάρχει όμως αριθμός «μοντέλων» που φανερώνουν μια βασική ομοιότητα στο γενικό τους πλαίσιο, αλλά και αντανακλούν τις ξεχωριστές διαφορές στις δομές τους και τον τρόπο λειτουργίας τους, δεδομένης της ανομοιογένειας κάθε δήμου από οποιαδήποτε άλλη Αρχή Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Σε αυτό το πλαίσιο, ο παρών Οδηγός παρουσιάζει τις βασικές αυτές ομοιότητες μεταξύ των πρακτικών της TA21 οι οποίες αποτελούν ένα μοναδικό πλαίσιο προγραμματισμού. Τα βήματα που δίνονται στις επόμενες παραγράφους πρέπει να θεωρούνται ως πληροφορίες που διευκολύνουν έναν Οργανισμό Πρωτοβουλίας της TA21 (πιθανότατα ένα Δήμο) ο οποίος αναλαμβάνει να προωθήσει την υλοποίηση αρχών διακυβέρνησης.

Σε συντομία, τα βήματα που περιγράφονται σε όλο το Μέρος Β αφορούν:

1. Εντοπισμό των βασικών ζητημάτων ή πώς προσδιορίζονται οι στόχοι και οι αντικειμενικοί σκοποί μέσω μιας γενικής επισκόπησης των τομέων/ζητημάτων ανάπτυξης της τοπικής αρχής
2. Επικοινωνία με τους ενδιαφερόμενους φορείς ή πώς προσεγγίζονται κατάλληλα οι φορείς
3. Διαδικασία Κοινωνικού Διαλόγου ή πώς διευκολύνεται η εμπλοκή των ενδιαφερόμενων φορέων μέσω των οργανωτικών μηχανισμών
4. Σχεδιασμό Δράσεων ή πώς ιεραρχούνται οι σκοποί, οι προτεραιότητες και οι στόχοι
5. Εφαρμογή και παρακολούθηση
6. Αξιολόγηση και ανατροφοδότηση ή πώς διαπιστώνουμε αν η όλη διαδικασία άξιζε τον κόπο.

Στη συνέχεια ο αναγνώστης θα βρει τις σχετικές έννοιες των διαδικασιών Συμμετοχής του Κοινού που χρησιμοποιούνται σε όλα τα μοντέλα συμμετοχικού σχεδιασμού ανάπτυξης της TA21.

Δημόσια συμμετοχή	Επιτρέπουμε στο κοινό να επηρεάσει το αποτέλεσμα των σχεδίων και των διαδικασιών εργασίας. Μπορούμε να διακρίνουμε τρία Διαφορετικά επίπεδα συμμετοχής: Πληροφόρηση, Διαβούλευση, και Ενεργός Συμμετοχή.
Παροχή πληροφοριών	Η παροχή πρόσβασης στην πληροφόρηση αποτελεί τη βάση της δημόσιας συμμετοχής. Η επαρκής πληροφόρηση αποτελεί τη βάση της ουσιαστικής εμπλοκής του κοινού και συχνά απαιτείται από το νόμο.
Διαβούλευση	Είναι το πιο χαμηλό επίπεδο δημόσιας συμμετοχής, αν θεωρήσουμε την παροχή πληροφοριών ως τη βάση. Η κυβέρνηση ή η διαχειριστική αρχή θέτει στη διάθεση του κοινού διάφορα έγγραφα για γραπτά σχόλια, οργανώνει μια δημόσια ακρόαση ή ενεργά ζητά τα σχόλια και τις γνώμες του κοινού μέσω για παράδειγμα ερευνών και συνεντεύξεων. Η διαβούλευση μπορεί να είναι γραπτή, προφορική ή με επισκόπηση.
Ενεργός Συμμετοχή	Ένα ανώτερο επίπεδο συμμετοχής από τη διαβούλευση. Ενεργός συμμετοχή σημαίνει ότι οι ενδιαφερόμενοι φορείς συμβάλλουν ενεργά στη διαδικασία σχεδιασμού, συζητώντας τα ζητήματα και συμβάλλοντας στη λύση τους.
Κοινό (ή ευρύ κοινό)	Όλοι οι μη κυβερνητικοί ενδιαφερόμενοι φορείς ή «ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή πρακτική, οι συνεταιρισμοί, οι οργανώσεις ή οι ομάδες»
Ενδιαφερόμενοι φορείς/ ή ενδιαφερόμενο μέρος	Οποιοδήποτε πρόσωπο, ομάδα ή οργάνωση που ενδιαφέρεται ή «έχει συμφέρον» σε ένα ζήτημα, είτε γιατί επηρεάζεται άμεσα είτε γιατί μπορεί να έχει κάποια επιρροή πάνω σε αυτό. Ο ορισμός «Ενδιαφερόμενο μέρος» περιλαμβάνει επίσης μέλη του κοινού που δεν γνωρίζουν ακόμη ότι θα επηρεαστούν (στην πράξη οι περισσότεροι πολίτες ως άτομα και ΜΚΟ και εταιρείες)
Φορέας Πρωτοβουλίας (TA21)	Ο φορέας - πολύ πιθανόν ένας δημόσιος οργανισμός, όπως Δήμος – που αναλαμβάνει ρόλο διευκόλυνσης για την υλοποίηση της διαδικασίας της TA21

1. Αναγνώριση των καίριων ζητημάτων

Η βάση για τη Διαδικασία Συμμετοχής του κοινού της TA21 έγκειται στην ενδεδειγμένη γνώση της υφιστάμενης κατάστασης και των θεμάτων της περιοχής και στην συνεννόηση και κατανόηση μεταξύ των μελών της ομάδας έργου του Φορέα που αναλαμβάνει τη συγκεκριμένη Πρωτοβουλία (Initiating Organisation). Σκοπός είναι η δημιουργία ενός Σχεδίου Δράσης (Κεφάλαιο 1.4), οι παράμετροι του οποίου θα εξελίσσονται ενώ το Σχέδιο θα προχωρά με τη συνεργασία των ενδιαφερόμενων φορέων. Η διαδικασία που θα ακολουθηθεί θα περάσει από διάφορα στάδια, περιλαμβανομένης της διάδοσης πληροφοριών και του αιτήματος για συνεργασία. Κατά συνέπεια, το πρώτο βήμα για τον Φορέα Πρωτοβουλίας (ΦΠ) είναι να γνωρίζει τι ακριβώς ζητά.

Αυτό καθίσταται δυνατό με την ανταλλαγή ιδεών στο εσωτερικό του Φορέα για να επιτευχθεί κοινή άποψη μεταξύ των μελών του ΦΠ. Ένα χρήσιμο εργαλείο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην κατηγοριοποίηση των αναπτυξιακών ζητημάτων της περιοχής - που μπορεί επίσης να εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια της φάσης της αξιολόγησης - είναι ο Πίνακας Αναγνώρισης Εφαρμογής TA21 η Μήτρα Αναγνώρισης Επιτευγμάτων (ΠΑΕ)³. Ο ΠΑΕ (Πίνακας 1) - που αξιοποιήθηκε ως εργαλείο και στο πλαίσιο του έργου WaterinCore - συνδυάζει τα βασικά στοιχεία της διαδικασίας μιας τοπικής Ατζέντας 21 (συνιστώσες εφαρμογής) με μια δέσμη στόχων που περιλαμβάνονται στη Στρατηγική της ΕΕ για την Αειφόρο Ανάπτυξη⁴, προσαρμοσμένης στις τοπικές συνθήκες. Κεντρικός σκοπός της αντίληψης αυτής είναι να υπογραμμίσει το γεγονός ότι ο σχεδιασμός και η δράση για αειφορία περιλαμβάνονται σε όλες τις πτυχές των δραστηριοτήτων των τοπικών αρχών και ότι θα δοθεί η δέουσα αναγνώριση σε όλες τις τρέχουσες και προηγούμενες πρωτοβουλίες που σαφώς είναι πολύτιμες για την επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης. Ωστόσο, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος σε αυτές τις πτυχές της αειφορίας που θεωρούνται ως οι πιο κρίσιμες για τις τοπικές και περιφερειακές περιοχές, οι οποίες περιλαμβάνουν και τη συνεχή έμφαση σε «οικολογικά» ζητήματα, αν αυτά θεωρούνται ότι είναι τα πιο πειστικά.

Ο ΠΑΕ πρέπει να δίδει περίληψη της τρέχουσας κατάστασης αναφορικά με τους σκοπούς της TA21 στη δεδομένη περιοχή. Επιπρόσθετα κρίνεται σκόπιμο ο Φορέας Πρωτοβουλίας να εξετάσει την υφιστάμενη κατάσταση, βασίζοντας τα συμπεράσματά του σε επιστημονικές και τεχνικές μελέτες και αναγνωρισμένες μεθόδους αξιολόγησης. Η ανάλυση SWOT⁵ είναι μια χρήσιμη μέθοδος που χρησιμοποιείται γενικά για μια συνολική εκτίμηση, αν και βασίζεται σημαντικά σε σχετικές μελέτες και στις γνώμες εξωτερικών εμπειρογνομόνων. Το παράδειγμα που ακολουθεί είναι παρμένο από τον επιχειρηματικό κόσμο και δίνει το πλαίσιο της μεθόδου.

³ SMEC Australia Pty Ltd, UTS Centre for Local Government, Planning Integration Consultants Pty. Ltd. (2002), *Australian Local Sustainability initiative: an Achievement Recognition Matrix*

⁴ Council of the European Union (2006), *Review of the EU Sustainable Development Strategy (EU SDS) – Renewed Strategy, Brussels*

⁵ *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΩΝΤΕΣ		ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΩΝΤΕΣ	
S T R E T E G Y	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Προσωπικό ◦ Γελατολόγιο ◦ Θέση στην Αγορά ◦ Χρηματοδοτικοί Πόροι ◦ Κανάλια Πωλήσεων ◦ Προϊόντα/Υπηρεσίες ◦ Κέρδος ◦ Ανάπτυξη <p>Δυνατά Σημεία</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Προσωπικό ◦ Πολύ Χαμηλά Περιθώρια Κέρδους ◦ Χρηματοδοτικοί Πόροι ◦ Ευπάθεια στον Ανταγωνισμό ◦ Απουσία Νέων Προϊόντων/Υπηρεσιών ◦ Κανάλια Πωλήσεων <p>Αδύνατα Σημεία</p>	A P P R E H E N S I V E
	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Νέα Συμπληρωματική Αγορά ◦ Στρατηγική Συμμαχία ◦ Χρηματοδότηση ◦ Ειρήσεις ◦ Προϊόντα/Υπηρεσίες ◦ Συγχώνευση/ Εξαγορά ◦ Αγορά που μεγαλώνει ◦ Αδύναμα σημεία του Ανταγωνισμού <p>Ευκαιρίες</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Οικονομία ◦ Απώλεια Απαραίτητου Προσωπικού ◦ Έλλειψη Χρηματοδοτικών Πόρων ◦ Ταμειακή Ροή ◦ Νέα Τεχνολογία ◦ Αυξημένος Ανταγωνισμός ◦ Νέοι Κυβερνητικοί Κανονισμοί ◦ Πτώση στις Πωλήσεις ◦ Μείωση Κερδών <p>Απειλές</p>	
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΩΝΤΕΣ		ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΩΝΤΕΣ	

Σχήμα 1: Ανάλυση SWOT (παράδειγμα ανάλυσης επιχειρήσεων)

Πηγή: <http://www.bizstrategies.biz/charts/swot-analysis.html>

Όταν απεικονισθεί με σαφήνεια η κατάσταση, ο ΦΠ θα πρέπει να συζητήσει το πεδίο εφαρμογής και την περιπλοκότητα των ζητημάτων που θα αντιμετωπισθούν και ασφαλώς το χρόνο και τους πόρους που είναι διαθέσιμοι για το σχεδιασμό. Το τελευταίο σημείο είναι ένα πολύ σημαντικός παράγοντας, σύμφωνα με τον οποίο θα δίδεται διαφορετικός βαθμός έμφασης στους διαφορετικούς σκοπούς. Όμως ο σχεδιασμός δεν πρέπει να τείνει να επικεντρώνεται στο διαθέσιμο προϋπολογισμό του Δήμου, αλλά στο όραμα που υλοποιείται.

Εντοπισμός των Καίριων Ζητημάτων

- Ανταλλαγή ιδεών αναφορικά με τα καίρια ζητήματα
- Κατηγοριοποίηση των υφιστάμενων δεδομένων με τη χρήση του ΠΑΕ ή άλλου εργαλείου
- Τεκμηριωμένη αξιολόγηση των δεδομένων
- Εξέταση του πεδίου εφαρμογής, έχοντας υπόψη το χρόνο και τους διαθέσιμους πόρους

Πίνακας 1: Μήτρα Αναγνώρισης Επιτευγμάτων

<p>Συνιστώσες Εφαρμογής Διαδικασίας</p>	<p>Εφαρμογή των αρχών αειφορίας περιλαμβανομένης της ενταξίας οικονομικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών ζητημάτων</p>	<p>Αποτελεσματική εργατική κοινότητα/ ενδιφερόμενων φορέων, για ευαισθητοποίηση, δημοσιότητα υποδοχής, ενταξιογό των βασικών τοπικών ζητημάτων, συμφωνία πάνω στο μακροπρόθεσμο όραμα</p>	<p>Ξεκίνητοι στόχοι και προτεραιότητες για τοπική αειφορο ανάπτυξη, και επί πλέον μετρήσιμοι στόχοι και σχετικοί δείκτες απόδοσης</p>	<p>Βεβαιωμένος & ολοκληρωμένος σχεδιασμός και διαδικασίας λήψης αποφάσεων (περιλαμβανομένων διαπραγματεύσεων & διαχείρισης συγκρούσεων) που θέτουν τους στόχους αειφορίας στην πρώτη γραμμή</p>	<p>Συνκεκμημένα μέτρα εφαρμογής αυτές ενδείκνυται προόβου σε κάποιες περιπτώσεις</p>
<p>Στόχοι</p> <p>Μεγλύτερη ευημερία της κοινότητας και ενδιφέρον για καλύτερη κοινωνικά ζητήματα</p>					
<p>Τοπική οικονομική ανάπτυξη και αύξηση της απασχόλησης</p>					
<p>Κανονική ένταξη δημογραφία και μετακίνηση</p>					
<p>Προστασία της βιοποικιλότητας</p>					
<p>Διατήρηση και διαχείριση της γης και των φυσικών πόρων</p>					
<p>Κλιματική αλλαγή και μεγαλύτερη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας</p>					
<p>Βελτίωση της ποιότητας του αέρα</p>					
<p>Αειφόρος κατανοώωση & παραγωγή</p>					
<p>Εξαστοποίηση των αποβλήτων, ανακύκλωση, διαχείριση νερού</p>					
<p>Αειφόρες μεταφορές & κινητικότητα</p>					
<p>Περιβαλλοντική προστασία και έλεγχος ρύπανσης</p>					
<p>Άλλα</p>					

2. Προσέγγιση κοινωνικών εταίρων

Μόλις εντοπισθούν τα καίρια ζητήματα και ο Φορέας Πρωτοβουλίας έχει ξεκάθαρη εικόνα της υφιστάμενης κατάστασης, είναι καιρός να απευθυνθεί πρόσκληση για τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων. Το Έργο πρέπει να διαδοθεί ευρέως ώστε να προσελκυσθεί το ενδιαφέρον των ενδιαφερόμενων φορέων για συμμετοχή. Προς το σκοπό αυτό, η βιβλιογραφία εισηγείται ένθερμα τη διεξαγωγή εκστρατειών ευαισθητοποίησης ως το πρώτο βήμα για μια επιτυχημένη διαδικασία συμμετοχής του κοινού. Με άλλα λόγια, ο Φορέας οφείλει πρώτα να κινηήσει το ενδιαφέρον των ενδιαφερόμενων φορέων για να τους εμπλέξει στη συνέχεια στο σχέδιο.

Προς το σκοπό αυτό, ο Οδηγός Σχεδιασμού της TA21 του ICLEI εισηγείται τη δημιουργία μιας αποκλειστικής δομής ή «Ομάδας Ενδιαφερόμενων Φορέων» για να συντονίζει και να επιβλέπει την εμπλοκή των ενδιαφερομένων στο σχεδιασμό, ως ένα σημαντικό πρώτο βήμα σε οποιαδήποτε προσπάθεια για σχεδιασμό αειφορικής ανάπτυξης. Συνήθως, ο ΦΠ είναι εκείνος που διαχειρίζεται και κινητοποιεί τους ενδιαφερόμενους φορείς για να διασφαλίσει ότι οι αποφάσεις επηρεάζονται από τις απόψεις και εμπειρίες τους.

2.1. Εντοπισμός και ιεράρχηση κοινωνικών εταίρων

Στην πράξη, η άσκηση διαχείρισης των ενδιαφερόμενων φορέων υπονοεί ότι ο ΦΠ έχει ήδη αποφασίσει για το πεδίο εφαρμογής της άσκησης σχεδιασμού και έχει καθορίσει τους στόχους και τους αντικειμενικούς σκοπούς. Οι τελευταίοι υπόκεινται σε τροποποίηση, σύμφωνα με τις απόψεις και παρατηρήσεις που εκφράζονται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας συμμετοχής του κοινού. Στο σημείο αυτό, ο ΦΠ είναι έτοιμος να σχεδιάσει λειτουργώντας είτε με μια αποκλειστική δομή ενδιαφερόμενων φορέων είτε εσωτερικά χρησιμοποιώντας μόνο μια ομάδα εργασίας από το προσωπικό του. Ο ορισμός «Σχεδιασμός Ενδιαφερόμενων Φορέων» αφορά την τεχνική που χρησιμοποιείται για να εντοπισθούν οι σημαντικοί άνθρωποι που πρέπει να φέρουμε στη διαδικασία και περιλαμβάνει **τον εντοπισμό των ενδιαφερομένων φορέων και την ιεράρχηση προτεραιοτήτων**.

Ως ενδιαφερόμενος φορέας⁶ ορίζεται οποιοδήποτε σχετικό πρόσωπο, ομάδα και οργάνωση που ενδιαφέρεται για το θέμα,

- είτε γιατί θα επηρεαστεί από το θέμα (ζημιωμένοι, κερδισμένοι κλπ)
- είτε γιατί έχει επιρροή, γνώση ή εμπειρία σχετικά με το θέμα

Η άσκηση σχεδιασμού των ενδιαφερόμενων φορέων αρχίζει με **ανταλλαγή ιδεών για το ποιοι είναι οι ενδιαφερόμενοι**. Ως μέρος αυτού, ο ΦΠ πρέπει να σκεφθεί ποιοι είναι όλοι οι άνθρωποι που επηρεάζονται από το σχέδιο της TA21, οι οποίοι ασκούν επιρροή ή έχουν δυναμη αναφορικά με αυτό, ή έχουν ενδιαφέρον για την επιτυχή ή ανεπιτυχή κατάληξή του. Η ανταλλαγή ιδεών μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα ένα μακρύ κατάλογο **ανθρώπων και ορ-**

⁶ Guidance document No 8: Public Participation in relation to the Water Framework Directive

γανισμών που μπορεί να επηρεαστούν. Μερικοί από αυτούς μπορεί να έχουν τη δύναμη να εμποδίσουν ή να προωθήσουν το σχεδιασμό της TA21. Μερικοί μπορεί να ενδιαφέρονται ενώ άλλοι όχι. Ένα στρατηγικό εργαλείο για τη **χαρτογράφηση** των ενδιαφερόμενων φορέων είναι μια μήτρα ενδιαφέροντος/δύναμης (σχήμα 2), που εντοπίζει και αξιολογεί την επίδραση που μπορεί να έχει ένα άτομο ή μια ομάδα ενδιαφερομένων. Εξετάζει τη δύναμη που μπορούν να ασκήσουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς, τη σχετική πιθανότητα να χρησιμοποιήσουν τη δύναμή τους, και το επίπεδο ενδιαφέροντός τους αναφορικά με ένα δεδομένο

Σχήμα 2: Χαρτογράφηση των κοινωνικών εταίρων
 Πηγή: G. Johnson & K. Scholes, *Exploring Corporate Strategy*, Financial Times/Prentice Hall, 2002.
 This diagram has been recreated by LMC

σχέδιο. Ο σκοπός της ανάλυσης είναι να υπολογίσει ποιος ενδιαφερόμενος ή ομάδα ενδιαφερομένων έχει τη μεγαλύτερη πιθανότητα να επηρεάσει το σχέδιο και επομένως να αποφασίσει σε ποιους ενδιαφερόμενους πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή. Με άλλα λόγια, η χαρτογράφηση της επιρροής των ενδιαφερόμενων φορέων είναι ένα εργαλείο που βοηθά να ξετασθεί και να απεικονιστεί η σχετική επιρροή που έχουν διαφορετικά άτομα και ομάδες πάνω στη λήψη αποφάσεων. Μαζί με την ιεράρχηση προτεραιοτήτων των ενδιαφερόμενων φορέων, είναι πολύ χρήσιμο για τον Οργανισμό Πρωτοβουλίας να **αναπτύξει ένα κοινό όραμα** για το είδος της κοινότητας ή για το

σχέδιο για το οποίο θα εργαστούν. Αυτό το όραμα πρέπει να μεταφερθεί στις διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων, χρησιμοποιώντας κατάλληλους τρόπους επικοινωνίας (μηνύματα) προσαρμοσμένα στα αποτελέσματα της ιεράρχησης προτεραιοτήτων.

Στη διαδικασία διατύπωσης του οράματος, οι συμμετέχοντες πρέπει να είναι έτοιμοι να παρουσιάσουν τις εικόνες που έχουν για την ιδανική κατάσταση, περιλαμβανόμενων ιδεών που υπό κανονικές συνθήκες θα κρίνονταν ως μη ρεαλιστικές. Η επικοινωνία του οράματος μπορεί να εμπνεύσει φιλοδοξία και συγκίνηση κατά τη διαδικασία σχεδιασμού. Επίσης βοηθά στο να διευκρινιστούν οι θεμελιώδεις αξίες που οι ενδιαφερόμενοι φορείς εφαρμόζουν σε μια κατάσταση ή τομέα υπηρεσιών. Μια μέθοδος εντοπισμού των κοινών αξιών είναι να γίνει μια σύνθεση των δηλώσεων αναφορικά με την αποστολή των συμμετεχόντων οργανισμών και να εφαρμοστεί αυτή η κοινή δήλωση στους θεματικούς τομείς στους οποίους επικεντρωνόμαστε. Στο τέλος, **η διαδικασία οράματος πρέπει να εντοπίζει τις βασικές αρχές ή αξίες στις οποίες μπορούν να συμφωνήσουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι** ότι είναι ουσιαστικής σημασίας για την αντίληψη που έχουν για την αειφορία.

Η σωστή επιλογή των συμμετεχόντων για την Ομάδα Ενδιαφερομένων Φορέων είναι πιθανώς το πιο κρίσιμο βήμα για την εγκαθίδρυση μιας διαδικασίας σχεδιασμού συνεργασιών.

2.2. Διάδοση και κινητοποίηση

Αφού εντοπίσει και συντάξει κατάλογο όλων των σχετικών ομάδων ενδιαφερομένων, ο ΦΠ πρέπει τώρα να σχεδιάσει την εκστρατεία κινητοποίησης. Σε περιπτώσεις που υπάρχει αρκετό χρονικό περιθώριο για μια τέτοια άσκηση, ο ΦΠ επιχειρεί μια πρώτη προσέγγιση πληροφόρησης στις συγκεκριμένες ομάδες κοινωνικών εταίρων αναφορικά με τα κατάλληλα μέσα αλληλεπίδρασης. Το σκεπτικό είναι να γίνει διάχυση των πληροφοριών, πρώτα στις κοινωνικές ομάδες με τη μεγαλύτερη επιρροή (κατοίκους, ΜΚΟ ή άλλους), και όχι απευθείας στο ευρύ κοινό.

Σε κάθε περίπτωση, η πρόσβαση στις πληροφορίες αποτελεί προϋπόθεση για την αποτελεσματική και δίκαιη συμμετοχή. Στο κοινό πρέπει να δοθεί ουσιαστική πληροφόρηση αναφορικά με την όλη διαδικασία σχεδιασμού, που να περιλαμβάνει το όραμα της κοινότητας που αναπτύχθηκε από τον ΦΠ. Άλλες πληροφορίες μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Πληροφορίες για την αειφόρο ανάπτυξη και τις επιπτώσεις της στην τοπική ανάπτυξη και τις δραστηριότητες των δημοτικών υπηρεσιών
- Περιλήψεις των πορισμάτων πρόσφατων ερευνών για τις σημερινές και προβλεπόμενες συνθήκες στην κοινότητα
- Περιγραφή της διαδικασίας του κοινωνικού διαλόγου και του χρονοδιαγράμματος
- Πώς μπορούν να εμπλακούν τοπικές ομάδες και άτομα
- Τι μπορούμε να αναμένουμε και τι να μην αναμένουμε από τη συμμετοχή του κοινού,
- Πώς θα λαμβάνονται οι τελικές αποφάσεις

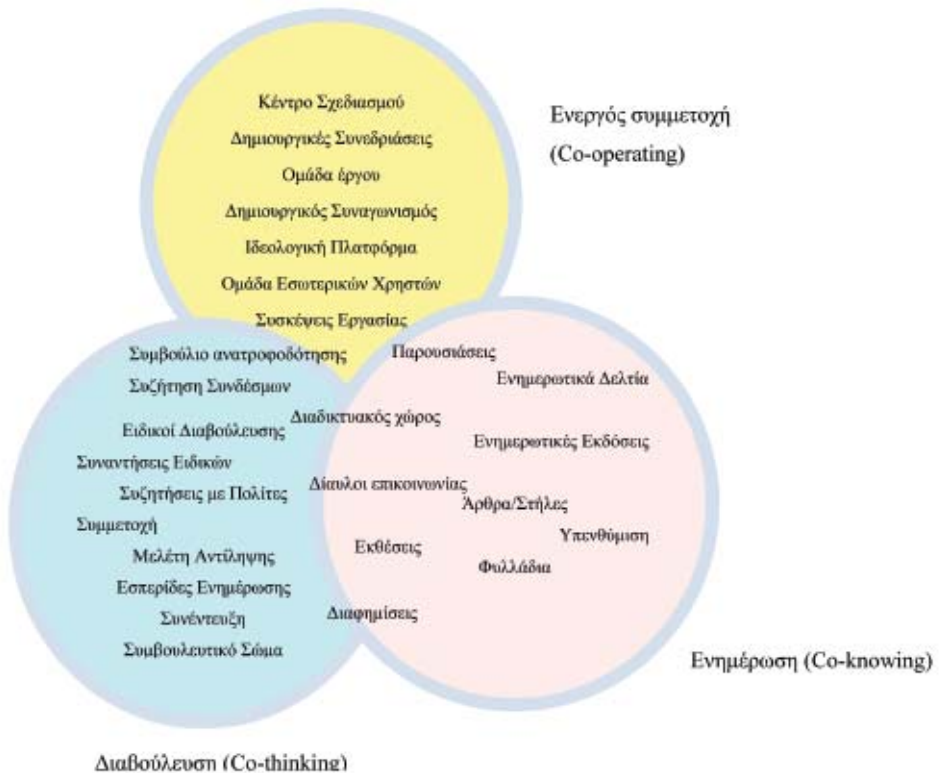
Τα μέσα διάδοσης των πληροφοριών και δημιουργίας αλληλεπίδρασης με διαφορετικές ομάδες-στόχους μπορούν να παίρνουν διάφορες συγκεκριμένες μορφές. Αλλά για να αποφασισθεί ποια μέσα ταιριάζουν στο σκοπό της δημόσιας διαβούλευσης το Καθοδηγητικό Έγγραφο της ΟΠΥ (WFDCIS Guidance No.8) δίνει κάποιες χρήσιμες συμβουλές:

Πίνακας 2 - Κριτήρια για την αλληλεπίδραση των Ενδιαφερόμενων Φορέων

Ποιος είναι ο σκοπός της αλληλεπίδρασης; Τι αναμένεται από τα ενδιαφερόμενα μέρη;	Ποιο το είδος της αλληλεπίδρασης;
Ενεργός συμμετοχή (co-operating)	Διαδραστικά μέσα (συναντήσεις εργασίας)
Διαβούλευση (co-thinking)	Συνεντεύξεις, έρευνες, ομάδες συζήτησης
Παροχή πληροφοριών (co-knowing)	Πληροφόρηση (παρουσιάσεις, άρθρα, ενημερωτικά φυλλάδια)

Πηγή: WFD CIS Guidance No. 8

Το σχεδιάγραμμα που ακολουθεί εισηγείται διαφορετικές μορφές αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας, ανάλογα με το σκοπό και τις προσδοκίες από τη Συμμετοχή του Κοινού.

Σχήμα 3: Μορφές αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας
 Source: WFD CIS Guidance No. 8

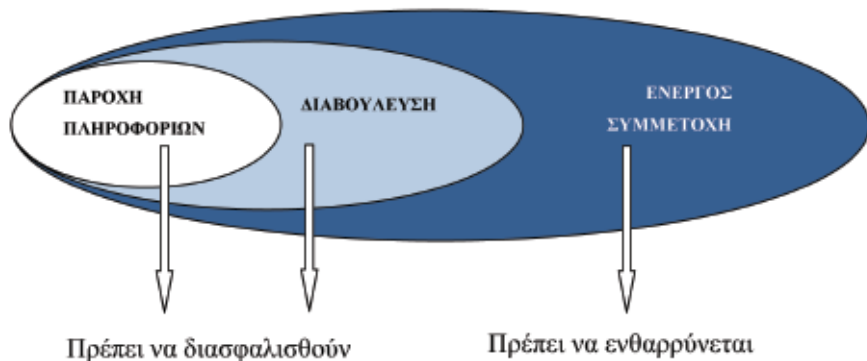
Προσέγγιση κοινωνικών εταίρων

- Καθορισμός πεδίου σχεδιασμού
- Εντοπισμός ενδιαφερόμενων φορέων
- Ιεράρχηση των ενδιαφερόμενων φορέων
- Ανάπτυξη οράματος και επικοινωνία με τις διαφορετικές ομάδες ενδιαφερόμενων.

3. Διαδικασία κοινωνικού διαλόγου

Σύμφωνα με τον Οδηγό Σχεδιασμού του ICLEI- LA21 όσοι συμμετέχουν (ενδιαφερόμενοι φορείς) σε μια διαδικασία σχεδιασμού της ΤΑ21 δεν είναι επί τούτου (ad hoc) συμμετέχοντες οι οποίοι περιστασιακά μοιράζονται τις γνώμες τους. Αντίθετα αναμένεται από αυτούς ότι θα συμμερίζονται την ευθύνη για τη διαδικασία σχεδιασμού και τα αποτελέσματά της. Η εμπλοκή τους πρέπει να διευκολυνθεί μέσω ενός οργανωτικού μηχανισμού τον οποίο εισηγείται ο Οδηγός αυτός ως τη διαδικασία κοινωνικού διαλόγου.

Στο κεφάλαιο 2.2 του Μέρους Β, η διαδικασία επικοινωνίας και διάδοσης προτείνεται ως εισαγωγική προσέγγιση ή ως ένα πρώτο επίπεδο επιρροής στον κοινωνικό διάλογο. Πρόκειται για προετοιμασία του εδάφους για εμπλοκή των ενδιαφερόμενων στην ΤΑ21. Εκείνο που ακολουθεί είναι μια άσκηση που συνδυάζει τη διαβούλευση⁷ με την ενεργό συμμετοχή⁸ (δες σχεδιάγραμμα 2). Δηλαδή πρόκειται για μια άσκηση που βοηθά τους ενδιαφερόμενους φορείς να μοιραστούν γνώσεις, να αναθεωρήσουν και να συμμετάσχουν σε τεχνικές εκτιμήσεις, να θέσουν προτεραιότητες σχεδιασμού, και από κοινού να διαμορφώσουν επιλογές για δράση.

Σχήμα 4: Επίπεδα Συμμετοχής του κοινού

Πηγή: *Guidance document No 8: Public Participation in relation to the Water Framework Directive*

⁷ **Διαβούλευση** – χρησιμοποιείται για συγκέντρωση πληροφοριών/γνώμων από τους εμπλεκόμενους για την ανάπτυξη λύσεων με βάση τη γνώση αυτή. Παρουσιάζονται εκθέσεις, σενάρια ή σχέδια και ζητείται από τους μετέχοντες να σχολιάσουν.

⁸ **Ενεργός Συμμετοχή** – τα ενδιαφερόμενα μέρη συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία σχεδιασμού, ζητώντας τα θέματα και συμβάλλοντας στη λύση τους. Τα υψηλότερα επίπεδα συμμετοχής περιλαμβάνουν την από κοινού λήψη αποφάσεων ώστε τα ενδιαφερόμενα μέρη να καθίστανται μερικώς υπεύθυνα για το αποτέλεσμα.

Ο οδηγός αυτός εισηγείται την εφαρμογή μιας διαδικασίας Συμμετοχής του κοινού μέσω πλατφορμών συμμετοχής, όπως ομάδες εργασίας, συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης πάνω σε συγκεκριμένα θέματα, και άλλα. Πιστεύεται ότι οι δομές αυτές αποκτούν πολύ σημαντικό ρόλο στην προώθηση και οργάνωση της συμμετοχής σε τοπικό επίπεδο. Αποσκοπούν στο να φέρουν μαζί τους διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς για ένα κοινό αντικείμενο και συνεπώς να διευκολύνουν τη συλλογική σκέψη. Οι λειτουργίες τέτοιων πλατφορμών καλύπτουν θέματα που απαιτούν συναίνεση των ενδιαφερόμενων φορέων, όπως τον εντοπισμό των προτεραιοτήτων και των στόχων της «εισόδου ανάπτυξης», τη διαμόρφωση κοινού οράματος, τον καθορισμό των βασικών στρατηγικών και τομέων δράσης κλπ.

Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι οι πλατφόρμες συμμετοχής δεν αποτελούν μηχανισμούς για να αναληφθούν από άλλους οι αρμοδιότητες των εκλεγμένων αντιπροσώπων, που είναι μια απαραίτητη πτυχή της δημοκρατικής τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά συμβάλλουν στην ενίσχυση της συμμετοχής της τοπικής αντιπροσώπευσης και συμμετοχής.

Η εμπειρία δείχνει ότι μια διαδικασία συμμετοχής του κοινού πρέπει να περιλαμβάνει σημαντικά ορόσημα υπό μορφή δημόσιων εκδηλώσεων που προσφέρουν ακόμη ένα τρόπο εμπλοκής περισσότερων ανθρώπων. Στην προκειμένη περίπτωση κρίνεται σκόπιμο η διαδικασία Συμμετοχής του Κοινού να πλαισιώνεται (να αρχίζει και να τελειώνει) με δυο σημαντικές δημόσιες εκδηλώσεις. Είναι σημαντικό να λεχθεί ότι οι εκδηλώσεις αυτές πρέπει να είναι ανοικτές σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και το κοινό γενικά. Η εργασία που έγινε κατά τη διάρκεια της φάσης του εντοπισμού και ιεράρχησης των ενδιαφερόμενων φορέων έχει δώσει ένα κατάλογο των ανθρώπων που πρέπει να προσκληθούν στις συναντήσεις των κοινωνικών εταίρων (Φόρουμ). Όλα ανεξάρτητα τα ενδιαφερόμενα μέρη – χωρίς οποιεσδήποτε εξαιρέσεις από τον αρχικό κατάλογο ενδιαφερόμενων φορέων ή από τον πίνακα προγραμματισμού - πρέπει να προσκληθούν και στις δυο εκδηλώσεις.

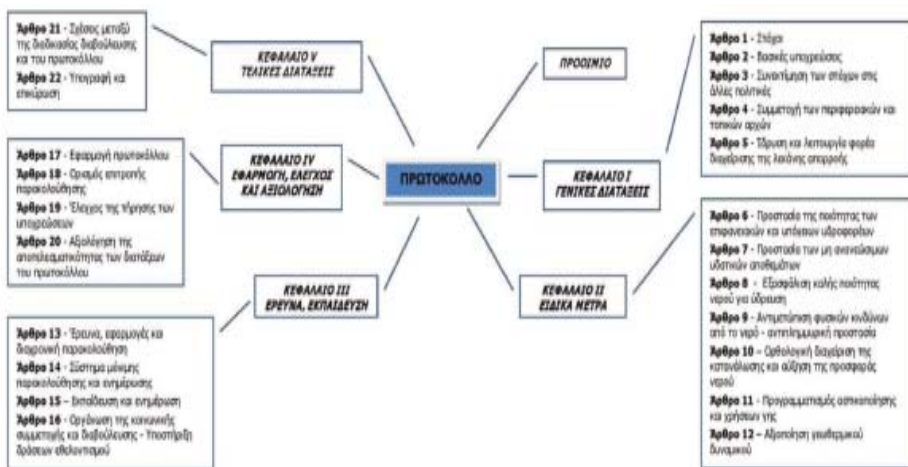
Η πρώτη συνάντηση κοινωνικών εταίρων (Φόρουμ) πρέπει να είναι το γεγονός με το οποίο αρχίζει η διαδικασία του κοινωνικού διαλόγου. Είναι κρίσιμη σημασίας γιατί οι επιπτώσεις της θα αποτελέσουν το κίνητρο για περαιτέρω εμπλοκή στη διαδικασία. Το πεδίο εφαρμογής και οι σκοποί πρέπει να τεθούν και αναπυχθούν ξεκάθαρα ώστε να καθορισθεί το πλαίσιο και να αποφευχθούν οι παρανοήσεις. Όλοι οι βασικοί ομιλητές πρέπει να υποστηρίξουν την παρουσίασή τους με οπτικοαουστικά μέσα και πιθανώς να προσφέρουν επιπρόσθετα υλικό στους συμμετέχοντες, ενώ πρέπει να δοθεί χρόνος σε όλους τους συμμετέχοντες για να κάνουν τις παρεμβάσεις τους.

Συστήνεται η διανομή ερωτηματολογίων αξιολόγησης στο τέλος του πρώτου Φόρουμ, ώστε να δημιουργηθεί μια χρήσιμη πηγή πληροφοριών που θα χρησιμοποιηθεί περαιτέρω στη διαδικασία (δες φάση αξιολόγησης και ανατροφοδότησης). Επιπρόσθετα τονίζεται η σημασία της δημιουργίας ενός καταλόγου παραληπτών που θα χρησιμοποιηθεί στη διαδικασία παρακολούθησης.

Στα ενδιάμεσα στάδια της διαδικασίας κοινωνικού διαλόγου ο Φορέας Πρωτοβουλίας μπορεί να χρησιμοποιήσει διάφορες συμμετοχικές πλατφόρμες για την επικέντρωση πάνω σε

ειδικά θέματα και για την εμπάθυση της διαδικασίας. Ο παρών Οδηγός χρησιμοποιεί ως παράδειγμα τα «Θεματικά Τραπέζια» - συζητήσεις στρογγυλής τράπεζας που χρησιμοποιήθηκαν επίσης στο πρόγραμμα WaterinCore. Αυτές οι πλατφόρμες δημιουργούνται ως ομάδες εργασίας που φέρνουν μαζί συγκεκριμένες ομάδες ενδιαφερόμενων φορέων για την επεξεργασία συγκεκριμένων θεμάτων διαχείρισης του νερού. Αποσκοπούν σε μια πιο ενεργή και επικεντρωμένη ανάμιξη διαφόρων ομάδων κοινωνικών εταίρων κυρίως σε θέματα τα οποία τους επηρεάζουν. Ο αριθμός των συζητήσεων στρογγυλής τράπεζας όπως και τα θέματα που θα συζητηθούν καθώς και οι ομάδες των ενδιαφερόμενων φορέων που θα συμμετάσχουν είναι ενδεικτικός και πρέπει να προσαρμόζεται στις τοπικές συνθήκες. Καταληκτικά αναφέρεται ότι οι συμμετοχικές πλατφόρμες διαδραματίζουν έναν αυξανόμενο ρόλο στις τοπικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων, όμως οι αποφάσεις τους δεν είναι «δεσμευτικές», αλλά έχουν «συμβουλευτικό» χαρακτήρα για τους δήμους και άλλους ενδιαφερόμενους οργανισμούς. Η εμπλοκή των εξουσιοδοτημένων αντιπροσώπων τους στις πλατφόρμες, διευκολύνουν τη μεταφορά των αποφάσεων στις αντίστοιχες ατζέντες της Δημοτικών Συμβουλίων και άλλων σχετικών δημόσιων θεσμών, προετοιμάζοντας έτσι το έδαφος για την εφαρμογή τους.

Η διαδικασία κοινωνικού διαλόγου πρέπει να έχει ένα αναγνωρίσιμο αποτέλεσμα το οποίο πρόκειται να χρησιμοποιηθεί αργότερα ως υπόμνηση της διαδικασίας ή ως έγγραφο βάσης για περαιτέρω επεξεργασία. Αυτό το αποτέλεσμα, μολονότι θα είναι το αποτέλεσμα της όλης διαδικασίας, μπορεί να παρουσιαστεί και υπογραφεί κατά το τελικό στάδιο της διαδικασίας κοινωνικού διαλόγου και πιο συγκεκριμένα στην τελική συνάντηση.

Σχήμα 5: Δομή του κειμένου Πρωτοκόλλου Νερού

Πηγή: E. Pavlidou et al, 2007

Εδώ παίρνουμε ως παράδειγμα το Πρωτόκολλο Διαχείρισης του Νερού του έργου LIFE WATERAGENDA (Σχήμα 5). Αυτό το πρωτόκολλο επικύρωσε τη συναίνεση της τοπικής κοινωνίας της λεκάνης του ποταμού Ανθεμούντα για το σχέδιο Διαχείρισης Νερού, το οποίο παρουσιάστηκε σε διαβούλευση. Αντανακλά την πολιτική που συζητήθηκε και αποφασίστηκε κατά τη διαδικασία κοινωνικού διαλόγου και καλύπτει τα τελικά συμπεράσματα που υπογράφηκαν από όλους του συμμετέχοντες.

Διαδικασία κοινωνικού διαλόγου

- Δώστε δημοσιότητα στη διαδικασία δημιουργώντας γεγονότα-ορόσημα
- Βρείτε μια κατάλληλη συμμετοχική πλατφόρμα για να εμπλέξετε τους σωστούς ανθρώπους στα σωστά θέματα
- Συζητήστε συγκεκριμένα θέματα μέσα από τις πλατφόρμες αυτές
- Δεσμεύσετε τους συμμετέχοντες με την υπογραφή μιας επίσημης συμφωνίας

4. Σχεδιασμός Δράσης

4.1. Στόχος του Σχεδίου Δράσης της TA21

Το κύριο αποτέλεσμα της διαδικασίας της TA21 είναι ένα μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχέδιο, που αντιμετωπίζει κατά προτεραιότητα τα προβλήματα της τοπικής αιεφόρου ανάπτυξης. Το Σχέδιο Δράσης της TA21 μπορεί να θεωρηθεί ως ένα συναινετικό έγγραφο που καθορίζει τις ευθύνες των τοπικών ενδιαφερόμενων φορέων μεταξύ τους και έναντι των τοπικών κοινωνιών, θέτοντας το γενικό πλαίσιο στόχων και δράσεων και παρέχοντας καθοδήγησης στις δραστηριότητές τους.

Το Σχέδιο Δράσης της TA21 προετοιμάζει το έδαφος για την κινητοποίηση των τοπικών πόρων προς την κατεύθυνση των κοινών στόχων και στη δημιουργία συνεργιών από την κοινή δράση διαφορετικών ενδιαφερόμενων φορέων.

4.2. Περιεχόμενα του Σχεδίου Δράσης της TA21

Πρέπει να έχουμε κατά νου ότι το Σχέδιο Δράσης της TA21 είναι **ένα στρατηγικό σχέδιο με μακροπρόθεσμο στρατηγικό όραμα**, αντικειμενικούς σκοπούς, προτεραιότητες και στόχους. Πιο κάτω, ο παρών Οδηγός εισηγείται το βασικό περιεχόμενο ενός τέτοιου εγγράφου:

• Προσδιορισμός της σημερινής κατάστασης

Ο προσδιορισμός των προβλημάτων και των αιτιών τους, των δυνατών σημείων και των δημιουργουμένων ευκαιριών. Αυτό το πρώτο μέρος του Σχεδίου Δράσης πρέπει να προσεγγισθεί με ανάλυση SWOT. Τα ισχυρά σημεία, τα αδύνατα σημεία, οι Ευκαιρίες και οι Απειλές πρέπει να αναλυθούν και να ελεγχθεί η σχέση μεταξύ τους. Ιδανικά, η υφιστάμενη κατάσταση πρέπει να ενισχυθεί μέσω επιστημονικής συμβολής και υποστήριξης εμπειρογνομosύνης.

- **Ανάπτυξη ενός μακροπρόθεσμου οράματος**

Ενώ η ανάλυση SWOT πρέπει να αντανakλά την τρέχουσα κατάσταση, σημείο εκκίνησης του Σχεδίου, είναι το μακροπρόθεσμο όραμα που θα προδιαγράψει την απαιτούμενη δράση. Το όραμα πρέπει να προκύψει από τη διαδικασία Συμμετοχής του κοινού σε σχέση με την ταυτότητα της αιτιόρου ανάπτυξης της ενδιαφερόμενης πόλης και την εγκαθίδρυση σύνδεσης μεταξύ του περιβάλλοντος και της κοινωνικό-οικονομικής ανάπτυξης.

- **Προσδιορισμός των στόχων**

Το όραμα πρέπει να αναλυθεί σε συγκεκριμένους, ρεαλιστικούς και μετρήσιμους αιτιόρους στόχους που πρέπει να προκύψουν και πάλι από τη διαδικασία της Συμμετοχής του κοινού.

- **Επιχειρησιακός σχεδιασμός**

Προετοιμασία των τομεακών σχεδίων δράσης που στοχεύει στην αιτιόρο ανάπτυξη καθώς και προετοιμασία των φυσικών, οικονομικών και θεσμικών μερών του τοπικού σχεδίου δράσης ώστε να αντιμετωπίζονται τα θέματα προτεραιότητας που εντοπίστηκαν εντός του πλαισίου της διαδικασίας της TA21.

4.3. Κρίσιμα σημεία ελέγχου

Η προτεραιότητα του Σχεδίου Δράσης της TA21 πρέπει να κτίζεται πάνω στις δραστηριότητες και τα αποτελέσματα της συμμετοχικής διαδικασίας, τέμνοντας όλες τις πιυχές της διαδικασίας. Είναι πιθανό αριθμός τοπικών ενδιαφερόμενων φορέων να μηνιώθουν ότι έχουν την «ιδιοκτησία» του Σχεδίου Δράσης και έτσι μπορεί να διστάζουν να εμπλακούν. Επομένως, σε όλες τις περιπτώσεις, το Σχέδιο πρέπει να αντανakλά τις διαφορετικές προοπτικές των αντίστοιχων ενδιαφερόμενων φορέων, αλλά και να ετοιμασθεί ως ένα ευέλικτο και «ζωντανό» έγγραφο ώστε να διασφαλίσει την ενσωμάτωση όλων των ενδιαφερόμενων φορέων που θα εμπλακούν στη συνέχεια.

Επίσης πρέπει να δοθεί σημασία στην πραγματική συμβολή της διαδικασίας της TA21 στην οικοδόμηση ενός Σχεδίου Δράσης TA21, δεδομένου του γεγονότος ότι κάποτε η συμμετοχή αντιμετωπίζεται ως «αυτοσκοπός», ενώ η επίδρασή του παραμένει μάλλον περιορισμένη, εφόσον η συμμετοχή δεν μπορεί να διοχετευθεί επαρκώς στη διαδικασία σχεδιασμού δράσης. Συνεπώς, το Σχέδιο Δράσης της TA21 πρέπει να θεωρηθεί ως στοιχείο διευκόλυνσης της συμμετοχής σε τοπικό επίπεδο πάνω σε συγκεκριμένους στόχους και δράσεις, προετοιμάζοντας το έδαφος για την εξασφάλιση απών αποτελεσμάτων από τη συμμετοχή και αυξάνοντας την αποτελεσματικότητα της συμμετοχής.

Τέλος, είναι ευρέως γνωστό ότι οι στρατηγικοί στόχοι και η εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης της TA21 εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την επίσημη διαδικασία σχεδιασμού. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να δοθεί μεγάλη σημασία και προτεραιότητα στην **εγκαθίδρυση συγ-**

κεκριμένων συνδέσμων μεταξύ του Σχεδίου Δράσης TA21 και των σχεδίων, προγραμμάτων και προϋπολογισμών του αντίστοιχου Δήμου και των δημόσιων θεσμών.

Προγραμματισμός Δράσης

- Ανάπτυξη ενός στρατηγικού σχεδίου με μακροπρόθεσμο όραμα, που να συνοδεύεται από ξεκάθαρους και λειτουργικούς στόχους
- Συμπερίληψη όλων των αντιλήψεων των ενδιαφερόμενων φορέων
- Δημιουργία συνδέσμων μεταξύ του Σχεδίου Δράσης TA21 και των τοπικών σχεδίων και προγραμμάτων.

5. Εφαρμογή και παρακολούθηση

Σύμφωνα με τον Οδηγό Σχεδιασμού της TA21 του ICLEI, ένα Σχέδιο Δράσης είναι τόσο καλό όσο οι δομές που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή του. Αυτό σημαίνει ότι το Σχέδιο Δράσης από μόνο του δεν μπορεί να κάνει τη διαφορά, αν οι υφιστάμενες δομές αποτυγχάνουν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και τις ανάγκες. Ενδεχομένως, η υποστήριξη του Σχεδίου Δράσης από τον αντίστοιχο Δήμο θα προωθήσει την εφαρμογή του Σχεδίου και θα προετοιμάσει το έδαφος για την υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων που προβλέπονται σε αυτό. Στην πραγματικότητα, η υποστήριξη πρέπει να συνοδεύεται από την εγκαθίδρυση λειτουργικών δεσμών μεταξύ του Σχεδίου Δράσης της TA21 και των σχεδίων υπό την ευθύνη της τοπικής αρχής (ρυθμιστικό σχέδιο, χωροταξικό σχέδιο, γενικό κυκλοφοριακό σχέδιο κλπ). Έτσι η τοπική αρχή θα κληθεί να τροποποιήσει τις πολιτικές της, τα σχέδια και τα προγράμματά της υπό το φως του Σχεδίου Δράσης TA21.

Η επιτυχής εφαρμογή ενός στρατηγικού Σχεδίου Δράσης απαιτεί δυο πρωταρχικές δραστηριότητες. Πρώτο, οι ενδιαφερόμενοι φορείς, οι οποίοι έκαναν έρευνα και ανέπτυξαν το σχέδιο, πρέπει να μεταμορφώσουν τις οργανωτικές δομές που χρησιμοποιήθηκαν στο σχεδιασμό σε οργανωτικές δομές που έχουν συγκεκριμένες ευθύνες και ικανότητες εφαρμογής. Δεύτερο, η τοπική αρχή πρέπει να εντάξει τις προτάσεις και τους στόχους του Σχεδίου Δράσης των ενδιαφερόμενων φορέων στις δικές της πρακτικές, περιλαμβανομένων των προτεραιοτήτων του προϋπολογισμού και των αποφάσεων για επενδύσεις. Η κινητοποίηση της θεσμικής ικανότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορεί να είναι ουσιαστικής σημασίας στην εφαρμογή.

Υπάρχουν σημαντικά συστατικά στοιχεία για ένα αποτελεσματικό Σχέδιο Εφαρμογής της TA21, όπως :

- Η επανεξέταση των υφιστάμενων πολιτικών του δήμου, των προτεραιοτήτων του προϋπολογισμού και των εσωτερικών πρακτικών και διαδικασιών για να ελεγχθεί η συμβα-

τότητά τους με το Σχέδιο Δράσης ή για τη δημιουργία νέων δομών για υποστήριξη συνεργασιών εφαρμογής,

- Η εγκαθίδρυση μιας σύνδεσης εργασίας μεταξύ του Σχεδίου Δράσης και του θεσμικού προγραμματισμού
- Η παρακολούθηση των νέων και μελλοντικών πολιτικών, αποφάσεων, ή δράσεων για να διασφαλιστεί η συνέπειά τους με το Σχέδιο Δράσης.

Εφαρμογή και παρακολούθηση

- Υποστήριξη του Σχεδίου Δράσης από το Δημοτικό Συμβούλιο
- Αναθεώρηση των υφιστάμενων δημοτικών πολιτικών και δομών και ή δημιουργία νέων δομών για υποστήριξη της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

6. Αξιολόγηση και ανατροφοδότηση

Η ανάγκη για αξιολόγηση της διαδικασίας της ΤΑ21 προκύπτει από την ανάγκη για μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας τόσο για το ίδιο το σχέδιο όσο και για τις μελλοντικές αλληλεπιδράσεις. Πέραν τούτου, για να επιτευχθεί πρόοδος για την αειφορία απαιτείται συστηματική αξιολόγηση σχετικά με το κατά πόσο οι στρατηγικές του σχεδίου δράσης είναι επαρκείς και κατά πόσο έχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα⁹. Για το λόγο αυτό, ο Φορέας Πρωτοβουλίας θα πρέπει να εξετάσει αυτό το θεμελιώδες ερώτημα και να μοιραστεί τις πληροφορίες σχετικά με τις τοπικές, περιφερειακές και γενικές συνθήκες ώστε να επινοηθούν νέες δράσεις για επίτευξη του τοπικού οράματος.

Η διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης μπορεί είναι συμμετοχική, πράγμα που σημαίνει την εμπλοκή των ενδιαφερόμενων φορέων στη διαδικασία, **ή μη συμμετοχική**, πράγμα που σημαίνει ότι ο διεξάγεται από τον Φορέα Πρωτοβουλίας, ο οποίος εμπλέκει τους ενδιαφερόμενους φορείς μόνο για συλλογή απόψεων.

Η περίπτωση της μη συμμετοχικής αξιολόγησης μπορεί να εξετασθεί μέσω της εμπειρίας του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας¹⁰. Η αξιολόγηση της διαδικασίας Συμμετοχής του Κοινού έγινε από εξωτερικό εμπειρογνώμονα, ο οποίος υπέβαλε σχετική έκθεση και χρησιμοποίησε απλά εργαλεία όπως δείκτες που μετρούν τον αριθμό επισκέψεων στην ιστοσελίδα του ΤΑΥ ή ερωτηματολόγια που διανέμονται στους ενδιαφερόμενους φορείς. Η σύγκριση μεταξύ της προγραμματισμένης δραστηριότητας του προγράμματος και εκείνου που συνέβη στην πράξη δείχνει ότι η διαδικασία Συμμετοχής του κοινού λειτούργησε όπως είχε προγραμματιστεί.

Στην περίπτωση που ο ΦΠ επιλέγει διαδικασία συμμετοχικής αξιολόγησης είναι πολύ υποβοηθητική η διανομή ερωτηματολογίων κατά τη διάρκεια συναντήσεων των ενδιαφερό-

⁹ ICLEI, LA21 Planning Guide, 2006

¹⁰ Section C - Best Practice No4 in this Guidebook

μενων φορέων την περίοδο του δημόσιου διαλόγου. Τα ερωτηματολόγια μπορεί να περιλαμβάνουν ερωτήσεις για την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας που επελέγη και τρόπους βελτίωσης.

Όποια και αν είναι η μέθοδος, η ICLEI εισηγείται τέσσερα βασικά στοιχεία για μια αποτελεσματική διαδικασία. Αυτά είναι:

- Εγκαθίδρυση ενός συστήματος, με το οποίο οι βασικοί ενδιαφερόμενοι φορείς ενημερώνουν ο ένας τον άλλο για τις δραστηριότητες που ανέλαβαν για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης.
- Ανάπτυξη μεθόδων και εργαλείων, όπως δείκτες, για μέτρηση της απόδοσης της τοπικής κοινότητας, ως συνόλου, στην επίτευξη των σκοπών και των στόχων, και για τον εντοπισμό κρίσιμων συνθηκών που απαιτούν περαιτέρω προγραμματισμό ή δράση,
- Εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης ανάλυσης και ανασκόπησης, πάνω σε περιοδική βάση, των τοπικών, περιφερειακών και γενικών συνθηκών και ανάλυση κατά πόσο οι συνθήκες δείχνουν ότι σημειώνεται πρόοδος προς την κατεύθυνση επίτευξης της αειφορίας και του τοπικού οράματος.
- Καθιέρωση περιοδικών εκθέσεων προόδου που θα απευθύνονται στους κατοίκους και στους τοπικούς φορείς, ώστε να συνεχίσουν να πληροφούνται και να κατευθύνουν τη συμπεριφορά τους με τρόπο που να είναι συνεπής με το στόχο της αειφορικής ανάπτυξης.

Από άλλη πλευρά, τα κριτήρια που θα χρησιμοποιηθούν στην αξιολόγηση επιδόσεων πρέπει να δείχνουν το βαθμό στον οποίο οι διαπιστωμένες ανάγκες ικανοποιούνται στην πράξη έγκαιρα και αποτελεσματικά, όπως και το βαθμό στον οποίο οι φυσικές και ανθρώπινες εισροές πόρων μετατρέπονται σε απτά αποτελέσματα¹¹.

Συμπερασματικά, κάθε προσπάθεια για αξιολόγηση αποσκοπεί στη βελτίωση. Επομένως τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αποσκοπούν στο να αλλάξουν οτιδήποτε είναι αναποτελεσματικό.

Αξιολόγηση και ανατροφοδότηση

- Σχεδιάστε τη μέθοδο αξιολόγησης από την αρχή της διαδικασίας της TA21
- Επιλέξτε συμμετοχική ή μη συμμετοχική προσέγγιση (ή και τα δυο)
- Θέστε δείκτες για μέτρηση των στόχων
- Αξιολογήστε την απόδοση και κάντε ανασκόπηση των μεθόδων και των πόρων σας

¹¹ S. Emrealp, 2006: *Facilitative information on the implementation of LA21*

ΜΕΡΟΣ Γ - ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΑ21 ΣΤΙΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Στο πλαίσιο του έργου WaterinCore, συλλέχθηκαν καλά παραδείγματα που υλοποιήθηκαν στις συμμετέχουσες περιοχές και ικανοποιούν τα κριτήρια της ΤΑ21. Τα παραδείγματα που αναλύονται προέκυψαν από την εμπειρία της ARPA Sicilian (Sicily Regional Environment Protection Agency) και της Επαρχία Lucca στην Ιταλία, της Ένωσης Δήμων της Επαρχίας Γρανάδα (Deputation of Granada) στην Ισπανία, του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Ανώνυμης Εταιρείας Ο.Τ.Α. Ανατολικής Θεσσαλονίκης, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε. στην Ελλάδα και παρουσιάζονται στα κεφάλαια που ακολουθούν.

1. Η διαδικασία δημόσιας συμμετοχής στη Λεκάνη Απορροής του ποταμού Ανθεμούντα

1.1. Εισαγωγή

Η περίπτωση της Συμμετοχής του Κοινού στη διαχείριση νερού στη λεκάνη του Ανθεμούντα χρηματοδοτήθηκε από την ΕΕ μέσω του έργου LIFE 2004/ENV/GR00099 με τίτλο "Water Agenda"¹². Αποτελεί σημαντικό παράδειγμα εφαρμογής των αρχών της Ατζέντας 21 στην Κεντρική Μακεδονία και εξ όσων γνωρίζουμε μέχρι σήμερα, η διαδικασία αντιπροσωπεύει το πρώτο «κοινωνικό εργαστήριο» του είδους του στην Ελλάδα, σχετικά με το νερό ή οποιαδήποτε άλλο περιβαλλοντικό πόρο, με δεσμευτικό αποτέλεσμα. Η μελέτη περίπτωσης παρασχέθηκε από την ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε.

1.2 Ιστορικό

Πριν μερικά χρόνια, στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, ινστιτούτα και φορείς ξεκίνησαν μια προσπάθεια για να εξετάσουν την περιοχή με σκοπό να προστατεύσουν το νερό της λεκάνης απορροής. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, το σχέδιο LIFE, Water Agenda, στόχευε στην πι-

Χάρτης: Η λεκάνη απορροής του Ανθεμούντα

¹² <http://www.lifewateragenda.org/html/news-en.html>

λοτική εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο περί Υδάτων (ΟΠΥ) στη λεκάνη απορροής του ποταμού Ανθεμούντα. Το Σχέδιο LIFE αφορούσε την ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτινων πόρων της λεκάνης απορροής του ποταμού Ανθεμούντα. Περιλάμβανε την ανάπτυξη και εφαρμογή μιας αειφορικής πολιτικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων σύμφωνα με τις προβλέψεις της ΟΠΥ και τις αρχές της Ατζέντας 21 (UN, 1992b). Το έργο ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2004 και ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 2007.

Η λεκάνη απορροής του ποταμού Ανθεμούντα βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης, καλύπτοντας έκταση 320 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Το πιο σημαντικό πρόβλημα στη διαχείριση των υδάτινων πόρων στη λεκάνη απορροής του Ανθεμούντα είναι ότι η ζήτηση νερού υπερβαίνει κατά πολύ το διαθέσιμους ανανεώσιμους υδάτινους πόρους. Οι ανάγκες σε νερό ικανοποιούνται σχεδόν αποκλειστικά από υπόγεια νερά.

1.3. Το έργο

Στο πλαίσιο του σχεδίου LIFE Water Agenda, αναπτύχθηκε για την περιοχή μια διαδικασία Συμμετοχής του Κοινού μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων, των καταναλωτών και της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό την εξασφάλιση κοινωνικής συναίνεσης που οδηγεί στον καθορισμό κοινωνικής τοπικής συμφωνίας πάνω στη διαχείριση υδάτινων πόρων.

1.3.1 Μέθοδοι και εργαλεία

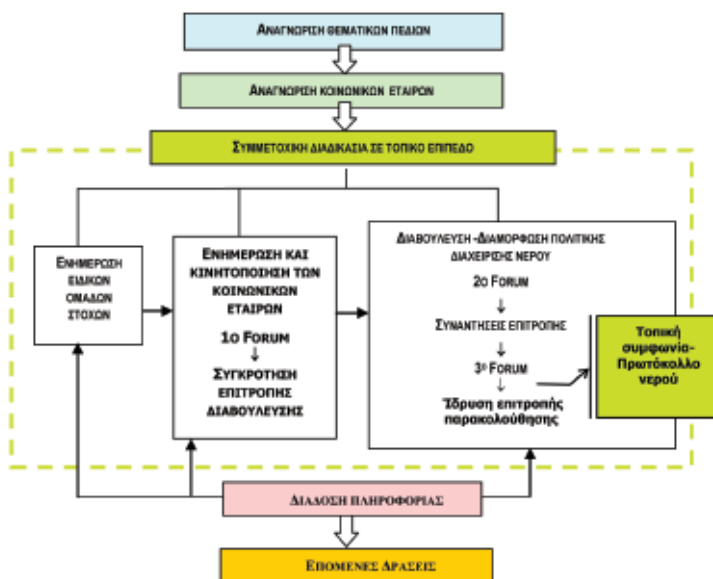
Η μεθοδολογία Συμμετοχής του Κοινού βασίστηκε κυρίως στις κατευθυντήριες γραμμές του «Καθοδηγητικού Εγγράφου Αρ.8 – Συμμετοχή του Κοινού σε σχέση με την ΟΠΥ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2003)» σύμφωνα με την οποία πρέπει να διασφαλίζονται η πληροφόρηση και η διαβούλευση και να ενθαρρύνεται η ενεργός εμπλοκή των ενδιαφερομένων φορέων.

Υπό το φως της απουσίας προηγούμενης παρόμοιας εμπειρίας στη χώρα, καθώς και της γενικής απουσίας «κουλτούρας δημόσιας διαβούλευσης», η διαδικασία Συμμετοχής του Κοινού προσαρμόστηκε ευέλικτα στις τοπικές συνθήκες ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού. Η διαδικασία Συμμετοχής του Κοινού η οποία διήρκεσε 17 μήνες ήταν δομημένη στα ακόλουθα στάδια (ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ, 2006α)

Πίνακας 3: Στάδια της διαδικασίας συμμετοχής του κοινού

Στάδια	Περίοδος
1ο στάδιο. Δίδεται πληροφόρηση σε συγκεκριμένες ομάδες- στόχους	Μάρτιος '06 - Απρίλιος '06
2ο στάδιο. Πληροφόρηση και Παρακίνηση της τοπικής κοινωνίας Σχηματισμός Επιτροπής Διαβούλευσης	Μάιος 06 - Οκτώβριος '06
3ο στάδιο. Διαβούλευση και καθορισμός πολιτικής- Κοινωνική Συμφωνία	Νοέμβριος '06 - Ιούλιος '07

Διδόταν πληροφόρηση σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Ενεργός συμμετοχή υπήρξε σε τοπικό επίπεδο κατά το 3ο στάδιο, μέσω συζητήσεων στην επιτροπή διαβούλευσης και στις ομάδες εργασίας για να ετοιμαστούν οι συγκεκριμένοι άξονες της υδατικής πολιτικής και το πρωτόκολλο συμφωνίας. Η διαβούλευση έλαβε χώρα κατά το 2ο και 3ο στάδιο της Διαδικασίας Συμμετοχής του Κοινού με σκοπό τη συζήτηση και οριστικοποίηση τόσο της υδατικής πολιτικής όσο και της κοινωνικής συμφωνίας αναφορικά με τη διαχείριση του νερού στη λεκάνη απορροής του ποταμού Ανθεμούντα. Το σχεδιάγραμμα πιο κάτω δίδει σχηματικά τη διαδικασία της συμμετοχής του κοινού:

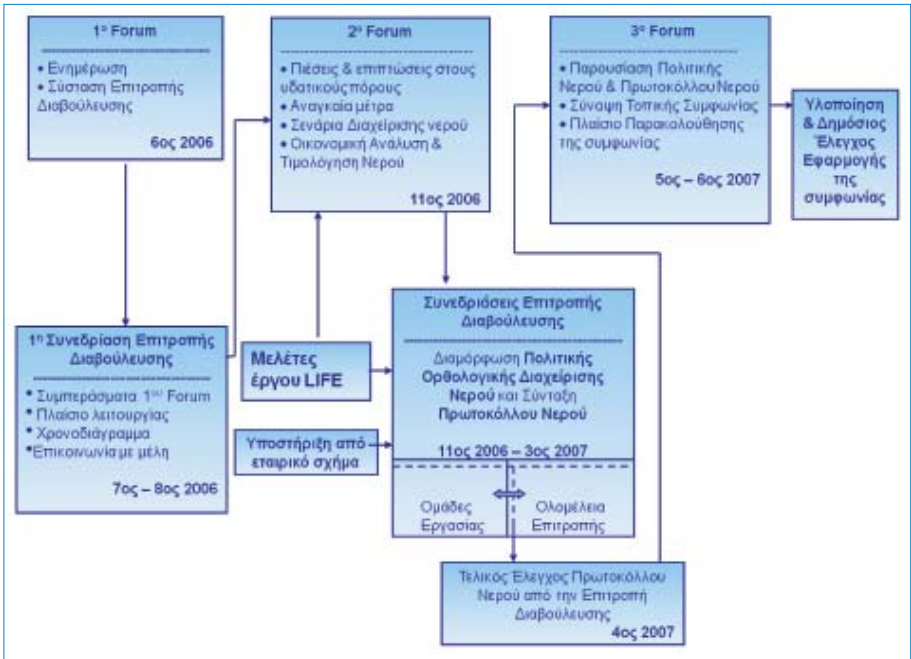
Εικόνα 1: Σχεδιασμός της διαδικασίας συμμετοχής του κοινού

1.3.2 Οδικός Χάρτης και εφαρμογή

Η εφαρμογή του κοινωνικού διαλόγου ακολουθείται από μια διαδρομή που βασίζεται σε τρία στάδια

Πρώτο Στάδιο - Πληροφορίες παρέχονται σε συγκεκριμένες ομάδες- στόχους

Το πεδίο εφαρμογής αυτού του σταδίου ήταν η πληροφόρηση της τοπικής κοινωνίας για τους αντικειμενικούς σκοπούς και στόχους του σχεδίου LIFE, την κατάσταση των υδάτινων σωμάτων της λεκάνης απορροής ποταμού, την αξία της δημόσιας εμπλοκής στη λήψη αποφάσεων και τη μεθοδολογία της Συμμετοχικής Διαδικασίας στην περίπτωση του ποταμού Ανθεμούντα. Οι κύριες ομάδες-στόχοι ήταν ντόπιοι γεωργοί και διαμορφωτές γνώμης και οι μαθητές δημοτικών και σχολείων μέσης εκπαίδευσης.

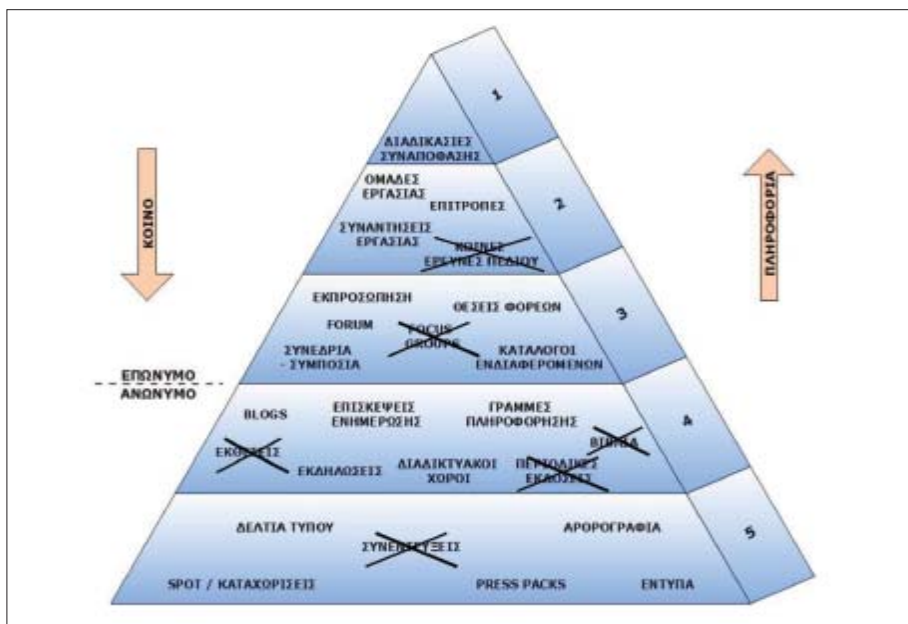

Εικόνα 2: Εφαρμογή της διαδικασίας συμμετοχής του κοινού

Δεύτερο στάδιο – Πληροφόρηση και παρακίνηση

Κατά το στάδιο αυτό δόθηκε περισσότερη πληροφόρηση σε όλους τους δυνητικά ενδιαφερόμενους φορείς στη πιλοτική και την ευρύτερη περιοχή της λεκάνης απορροής του Ανθεμόντα. Επιπρόσθετα ενισχύθηκε η παρακίνηση για ενεργό εμπλοκή στη Συμμετοχική Διαδικασία. Το κεντρικό σημείο στο στάδιο αυτό ήταν το 1ο Φόρουμ της δημόσιας διαβούλευσης για τη διαχείριση των υδάτων του ποταμού Ανθεμόντα (5η Ιουνίου, Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος). Κατά την εκδήλωση αυτή παρουσιάστηκαν το πεδίο εφαρμογής και τα στάδια της διαδικασίας διαβούλευσης. Επιπρόσθετα οι συμμετέχοντες στο Φόρουμ κλήθηκαν να συμβάλουν στη λειτουργία μιας Επιτροπής Διαβούλευσης. Τα μέλη της επιτροπής αντιπροσώπευαν την τοπική κοινότητα και έφεραν τις γνώμες της στη Συμμετοχική Διαδικασία. Στην παρακάτω πυραμίδα φαίνονται τα διαθέσιμα μέσα / εργαλεία συμμετοχικής διαδικασίας που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Από αυτά όσα δεν χρησιμοποιήθηκαν στην περίπτωση του Ανθεμόντα έχουν ορατή διαγραφή.

Τρίτο Στάδιο - Ενεργός συμμετοχή, Διαβούλευση και Καθορισμός Πολιτικής

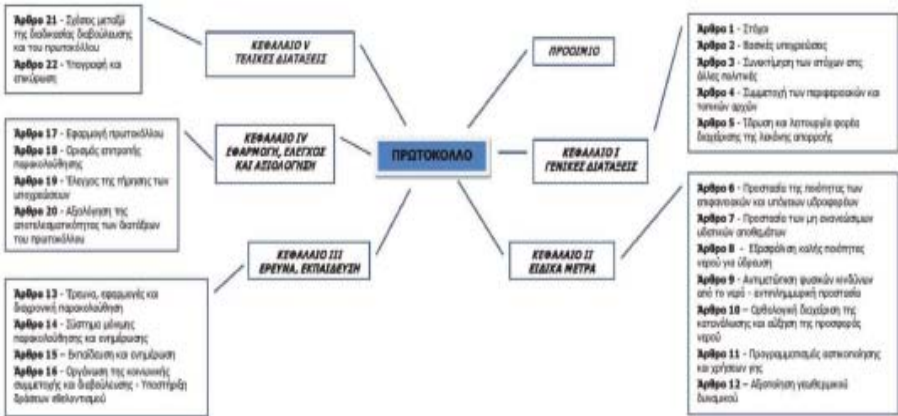

Εικόνα 3: Πυραμίδα λήψης απόφασης

Στην έναρξη του σταδίου αυτού, πραγματοποιήθηκε το 2ο Φόρουμ, στο πλαίσιο του οποίου παρουσιάστηκαν τα Σενάρια διαχείρισης Νερού, η οικονομική ανάλυση και οι υπηρεσίες τιμολόγησης βάσει ανάκτησης του κόστους στη λεκάνη απορροής του Ανθεμούντα.

Μετά το 2ο Φόρουμ η Επιτροπή συνέχισε τη λειτουργία της σύμφωνα με μια διαδικασία «Πάρε-δώσε» (Σχολεία της πόλης Σαν Ντιέγκο, 2001). Στο πλαίσιο της λειτουργίας αυτής, σχηματίστηκαν ομάδες εργασίας που απέβλεπαν στην πιο ενεργό εμπλοκή και την επεξεργασία των διάφορων υδατικών ζητημάτων σε συνεργασία με τους εταίρους του έργου LIFE.

Το συμφωνηθέν πρωτόκολλο για το νερό παρουσιάστηκε στο τελικό φόρουμ, με σκοπό να εγκριθεί από τους συμμετέχοντες με τη σύναψη μιας Κοινωνικής Τοπικής Συμφωνίας. Το τελικό πρωτόκολλο κάλυπτε τα αναμενόμενα αποτελέσματα της διαδικασίας, αν και δεν τέθηκαν ποσοτικοί στόχοι.

Εικόνα 4: Δομή του κειμένου του τελικού Πρωτοκόλλου

1.4 Αποτελέσματα

Αν και ετοιμάστηκε μια καλά προετοιμασμένη εκστρατεία πληροφόρησης, η συμμετοχή ήταν περιορισμένη. Η συμμετοχή στο 1ο Φόρουμ ήταν ενδεικτική: μολονότι είχαν τοποθετηθεί πάνω από 100 αφίσες και σταλήθηκαν 700 προσκλήσεις, ενώ δημοσιεύθηκαν αρκετές ανακοινώσεις τύπου στις τοπικές εφημερίδες, μόνο 92 πρόσωπα συμμετείχαν τελικά, ενώ αξιοσημείωτη ήταν και η άνιση γεωγραφική κατανομή τους. Συγκεκριμένα, 55,5% των συμμετεχόντων προέρχονταν από την περιοχή της λεκάνης απορροής του Ανθεμούντα, από τούς οποίους τα 64,5% προέρχονταν από το Δήμο Θέρμης, 27,5% από το Δήμο Βασιλικά και 8% από το Δήμο του Ανθεμούντα. Τα υπόλοιπα 45,5% προέρχονταν από την περιοχή εκτός της λεκάνης απορροής του Ανθεμούντα.

Επιπλέον, παρόμοια κατάσταση σημειώθηκε και στην πρώτη συνάντηση της Επιτροπής Διαβούλευσης, όπου η συμμετοχή των αντιπροσώπων του αγροτικού τομέα ήταν ελάχιστη. Ως αποτέλεσμα, αποφασίστηκε να εντατικοποιηθεί η παροχή πληροφοριών όχι μόνο προς τον τομέα αυτό, αλλά και σε ολόκληρο το φάσμα των κοινωνικών εταίρων μέσω της Επιτροπής. Τελικά επιτεύχθηκε μια πιο αντιπροσωπευτική συμμετοχή των τριών δήμων, ώστε να υπάρξει κατάληξη σε μια κοινά αποδεκτή υδατική πολιτική.

Επιπλέον η εγκαθίδρυση και λειτουργία μιας Ομάδας Εργασίας για τη διαχείριση του νερού στο γεωργικό τομέα, που συγκλήθηκε στις αγροτικές περιοχές της λεκάνης του Ανθεμούντα, αύξησε σημαντικά τη συμμετοχή των αγροτών, είτε ατομικά είτε ως αντιπρόσωποι των τοπικών αγροτικών συνεταιρισμών.

Γενικά, συμμετείχαν συνολικά 29 οργανώσεις, η κάθε μια από τις οποίες πήρε μέρος κατά μέσο όρο σε 4 συναντήσεις. Ο αριθμός των συμμετεχόντων σταθεροποιήθηκε μετά την τρίτη συνάντηση, υποδεικνύοντας τη συνεκτικότητα και συνέπεια των συζητήσεων. Τέλος όλες οι ομάδες στόχοι που επιλέγηκαν αρχικά αντιπροσωπεύθηκαν ικανοποιητικά.

1.5 Συμπεράσματα / Διδάγματα

Μολονότι το γενικό πλαίσιο δεν ήταν υποστηρικτικό και η συμμετοχή ήταν περιορισμένη, ή εντατικοποίηση της διάδοσης πληροφοριών σε ολόκληρο το φάσμα των κοινωνικών εταίρων είχε ως αποτέλεσμα μια πιο αντιπροσωπευτική συμμετοχή των τριών δήμων, με σκοπό την κατάληξη σε μια κοινά αποδεκτή υδατική πολιτική. Οι συζητήσεις έγιναν πιο επικεντρωμένες με την πάροδο του χρόνου, αλλά και τα θέματα διερευνήθηκαν σε όλη τους την έκταση, μετά από παρουσιάσεις και πληροφορίες που δόθηκαν από τους εταίρους του έργου WaterAgenda.

Επιπλέον, η εγκαθίδρυση και λειτουργία της ομάδας Εργασίας για τη διαχείριση του νερού στον αγροτικό τομέα, η οποία πραγματοποιήθηκε στις αγροτικές περιοχές της λεκάνης απορροής του Ανθεμούντα, αύξησε σημαντικά τη συμμετοχή των αγροτών, είτε ως ατόμων είτε ως αντιπροσώπων από τους τοπικούς αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Η Περιφέρεια τα Κεντρικής Μακεδονίας, που είναι εταίρος στο σχέδιο, έχει εκ τότε αναγνωρίσει ότι θα χρησιμοποιήσει την επιτευχθείσα κοινωνική συμφωνία ως σημείο εκκίνησης για το σχέδιο διαχείρισης νερού της περιοχής.

Μερικές ευρύτερες εισηγήσεις πολιτικής που προέκυψαν από την εμπειρία της παρούσης διαδικασίας είναι οι ακόλουθες:

- Η υποστήριξη της ανάπτυξης κουλτούρας δημόσιου διαλόγου πρέπει να ξεκινά από το επίπεδο του σχολείου.
- Ο γνήσιος δημόσιος διάλογος, σε αντίθεση με τις επίσημες διαδικασίες διαβούλευσης, μπορεί να ενθαρρυνθεί περαιτέρω και να εφαρμοστεί για ένα φάσμα τοπικών περιβαλλοντικών ζητημάτων, ενδυναμώνοντας τις τοπικές κοινωνίες και ενισχύοντας το αίσθημα ευθύνης τους.

1.6 Επιπλέον πληροφορίες

Αναπτυξιακή Εταιρεία Ο.Τ.Α. Ανατολικής Θεσσαλονίκης

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε. 1ο Χιλιόμετρο Θέρμης –Τριαδίου, 9 Gold Centre, GR-57001

www.anatoliki.gr

e-mail: environment@anatoliki.gr

Τηλ.: 00302310463930

2. Δίκτυο ενημέρωσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις

2.1 Εισαγωγή

Το Δίκτυο Ενημέρωσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις (GPPinfoNET) είναι ένα έργο χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE+ Πληροφόρηση και Επικοινωνία. Το GPPinfoNET προωθήθηκε – μέσω των δραστηριοτήτων των ομάδων εργασίας - από τον Περιφερειακό Συντονισμό της TA21 της Σικελίας μαζί με την Περιφέρεια Σικελίας¹³ (ARTA) και την ARPA Σικελίας¹⁴. Επικεφαλής του έργου είναι η Επαρχία της Κρεμόνα. Η μελέτη περίπτωσης παραχωρήθηκε από την ARPA, Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος της Σικελίας.

2.2 Ιστορικό

Με σκοπό την παρέμβαση στον τομέα των προϊόντων, η πολιτική που εισηγείται η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η Ολοκληρωμένη Πολιτική Προϊόντων - όπως καθορίζεται στην «Πράσινη Βίβλο για Ολοκληρωμένη Πολιτική Προϊόντων» (Com 2001/68)- που προσφέρεται ως στρατηγική που αποσκοπεί στην ενίσχυση και τον αναπροσανατολισμό των περιβαλλοντικών πολιτικών, αναφορικά με τα προϊόντα για την προώθηση της ανάπτυξης μιας αγοράς για περισσότερο οικολογικά προϊόντα.

Η Ολοκληρωμένη Πολιτική Προϊόντων, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι «μια προσέγγιση που προσπαθεί να μειώσει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των προϊόντων κατά τη διάρκεια ολόκληρου του κύκλου ζωής τους».

Η εφαρμογή των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων σημαίνει αναθεώρηση των διαδικασιών για την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών και δημοσίων έργων που λαμβάνουν υπόψη όχι μόνο το χρηματικό κόστος αλλά και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που μπορούν να δημιουργήσουν κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους.

Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις σημαίνει κατεύθυνση της δημόσιας ζήτησης προς προϊόντα, υπηρεσίες και δημόσια έργα που μειώνουν:

- τη χρήση φυσικών πόρων
- την κατανάλωση ενέργειας και χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

¹³ http://pti.regione.sicilia.it/portal/page/portal/PIR_PORTALE/

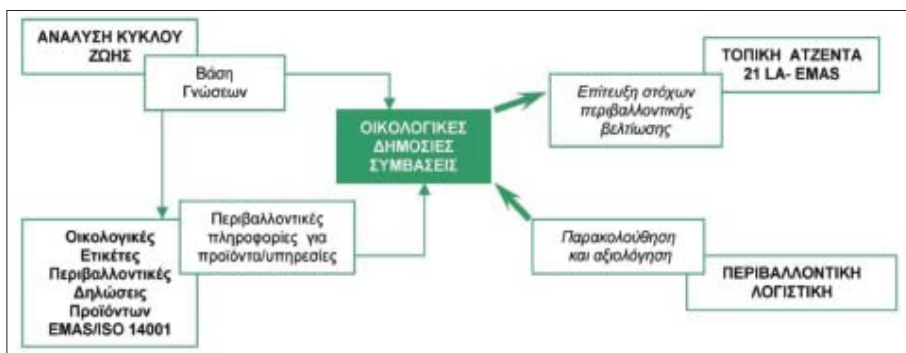
¹⁴ http://www.arpa.sicilia.it/context.jsp?ID_LINK=571&area=5

- τη δημιουργία αποβλήτων
- ρυπαντικές εκπομπές
- τις πηγές κινδύνων

και βελτιστοποιούν την προσφερόμενη «υπηρεσία».

Ο τομέας των δημόσιων συμβάσεων αντιπροσωπεύει κατά μέσο όρο το 16% του (ΑΕΠ) της ΕΕ: Γι αυτό το λόγο, οι Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις αποτελούν τη θεμελιώδη κινητήρια δύναμη όλων των στρατηγικών βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής. Μέσω των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων, οι δημόσιες αρχές μπορούν να δώσουν κίνητρα για καινοτομίες στην παραγωγή και τις διαδικασίες, να ενισχύσουν τη διάδοση των περιβαλλοντικών τεχνολογιών και να κατευθύνουν τις αγορές. Και όχι μόνο αυτό: η υιοθέτηση πράσινων δημόσιων συμβάσεων σημαίνει επίσης εξορθολογισμό των δαπανών και της κατανάλωσης. Η εφαρμογή οικολογικών δημόσιων συμβάσεων σημαίνει να κάνεις οικολογικές και έξυπνες αγορές.

Οι Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις εξυπηρετούν την Ολοκληρωμένη Πολιτική Προϊόντων ως ένας οικολογικός προσανατολισμός για τα εργαλεία δημόσιας ζήτησης μεταξύ άλλων όπως Οικολογικές Ετικέτες, το Οικολογικό Σήμα (Ecolabel), Περιβαλλοντική Δήλωση Προϊόντος (Environmental Product Declaration-EPD), Κοινοτικό Σύστημα Διαχείρισης και Οικολογικού Ελέγχου (EMAS ή ISO 14001), οικολογικός σχεδιασμός (Ecodesign), οικολογικός τουρισμός κλπ. Τα πιο πάνω αποτελούν εθελοντικά εργαλεία που συμβάλλουν στον αναπροσανατολισμό των επιλογών των παραγωγών προς την κατεύθυνση προϊόντων και υπηρεσιών με καλύτερη περιβαλλοντική απόδοση.

Εικόνα 5: Οικολογικές Δημόσιες Συμβάσεις και άλλα Εργαλεία Ολοκληρωμένης Πολιτικής Προϊόντων

Source: Ecosystemi srl, new GPP handbook

2.3 Το έργο “GPPinfoNET”

Το έργο «Δίκτυο Πληροφοριών Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων (GPPinfoNET)», έχει διάρκεια τρία έτη και η υλοποίησή του ξεκίνησε το Φεβρουάριο του 2009.

Το GPPinfoNET δημιουργήθηκε για να:

- συμβάλει στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών,
- προετοιμάσει το έδαφος για την εισαγωγή και εφαρμογή των Εθνικών Σχεδίων Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις
- αυξήσει την ευαισθητοποίηση αναφορικά με το ρόλο των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων στην εφαρμογή αειφόρων στρατηγικών κατανάλωσης και παραγωγής
- καλύψει τα κενά πληροφόρησης που εμποδίζουν την εφαρμογή των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών χρόνων, το σχέδιο έχει επιτύχει τη δικτύωση των τοπικών αρχών 9 περιφερειών για να καλύψει τα υφιστάμενα κενά και να μοιραστεί λύσεις και αναγκαίες στρατηγικές για να ξεπεραστούν τα εμπόδια στην διάδοση των πράσινων δημόσιων συμβάσεων.

Ο τελικός στόχος είναι να υπάρχει διαθέσιμο στους υπεύθυνους λειτουργούς για τις προμήθειες των επαρχιών και των δημοτικών συμβουλίων, ένα εργαλείο εύκολο στην εφαρμογή (στις περισσότερες περιπτώσεις το κείμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί αυτούσιο) για τη συγγραφή των «πράσινων συμβάσεων» σε πολλούς τομείς αγορών, με σκοπό να επιτευχθεί συγκεκριμένη μείωση του οικολογικού αποτυπώματος της δημόσιας αρχής.

Οι εργασίες του δικτύου άρχισαν με ένα «kick-off» εργαστήριο που πραγματοποιήθηκε στις 6 Νοεμβρίου 2009.. Το σεμινάριο ήταν χρήσιμο όχι μόνο γιατί παρουσίασε το έργο στο κοινό και αύξησε την ευαισθητοποίηση αναφορικά με τις περιφερειακές προτεραιότητες για το περιβάλλον και τον τρόπο με τον οποίο οι Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις μπορούν να τις αντιμετωπίσουν, αλλά και γιατί συνέλεξε τις πρώτες εκτιμήσεις για το Δίκτυο των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων στη Σικελία.

Οι δραστηριότητες του δικτύου συνεχίζονται, επηρεασμένες από τις δραστηριότητες και εμπειρίες που αναλήφθηκαν ήδη στο νησί από τον Περιφερειακό Φορέα για τη Γη και το Περιβάλλον, την Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος της Σικελίας (ARPA Sicilia), διάφορους δήμους και τοπικά πάρκα, χρησιμοποιώντας ως σπονδυλική στήλη για υποστήριξη ορισμένες θεματικές ομάδες εργασίας που ήδη συστάθηκαν και λειτούργησαν στα πλαίσια της Τοπικής Ατζέντας 21, Σικελίας, με σκοπό τη βελτίωση και επέκταση, βοηθώντας έτσι τη δημιουργία σε ολόκληρη την περιφέρεια ευνοϊκών συνθηκών για τη διάδοση των διαδικασιών του Σχεδίου Δράσης για την Περιβαλλοντική Αειφορία της Κατανάλωσης στο Κυβερνητικό πεδίο (Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Οικολογικές Δημόσιες Συμβάσεις - NAP GPP).

2.4 Αποτελέσματα

Τα διαδοχικά σχέδια Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων χειρίστηκαν το θέμα των Συμβάσεων από διαφορετικές οπτικές γωνίες προσφέροντας έτσι μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην τοπική κοινωνία. Η εισαγωγή οικολογικών κριτηρίων στις δημόσιες προμήθειες και η ετοιμασία προτύπων «οικολογικών προσφορών» αποτελούν εργαλεία για δημιουργία κατάλληλης πολιτικής Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων (ΠΔΣ), ενώ το σχέδιο «ΠΔΣ στο σχολείο» άνοιξε το δρόμο για το δημόσιο διάλογο για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις, φέρνοντας μαζί γύρω από το θέμα των οικολογικών αγορών όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς που μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αλλαγή των μέσων παραγωγής και κατανάλωσης. Επιπρόσθετα το GPPinfoNET κάνει ένα βήμα παραπάνω προετοιμάζοντας το έδαφος για την εισαγωγή και εφαρμογή των Εθνικών Σχεδίων Δράσης για τις ΠΔΣ.

Όλες αυτές οι διαφορετικές δράσεις βελτιώνουν την ενιαία στρατηγική που θα αλλάξει ριζικά τους τρόπους παραγωγής και κατανάλωσης, σε συνδυασμό με έντονες δραστηριότητες που αποσκοπούν στο να ενθαρρύνουν τις περιφερειακές και τοπικές αρχές να υιοθετήσουν πολιτικές οικολογικών δημόσιων αγορών. Στο μεταξύ το κοινό εξοικειώνεται καλύτερα με τη στρατηγική υιοθέτησης τις ΠΔΣ, μέσω εκδηλώσεων εξοικείωσης όπως το CompraVerde - BuyGreen Forum.

2.5 Συμπεράσματα / Διδάγματα

Το πιο σημαντικό δίδαγμα που αντλήθηκε από την περίπτωση αυτή είναι ότι η αειφορία και το βαθύ ενδιαφέρον για ένα έργο έγκειται στην εμπλοκή της τοπικής κοινότητας. Η αντίληψη είναι ότι ένα δεδομένο έργο πρέπει να συνδέεται έντονα με τα ζητήματα που απασχολούν την τοπική κοινωνία. Η εμπλοκή των ντόπιων ενδιαφερόμενων φορέων ενισχύει το κοινωνικό στάτους του έργου και προετοιμάζει το έδαφος για τη διαμόρφωση πραγματικής πολιτικής. Ως παράδειγμα το έργο ΠΔΣ δοκιμάστηκε με επιτυχία σε περιφερειακό επίπεδο και σύντομα θα εφαρμοστεί σε εθνικό επίπεδο από το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για Οικολογικές Δημόσιες Συμβάσεις – NAP GPP.

2.6 Επιπλέον πληροφορίες

Provincia di Cremona – Settore Agricoltura e Ambiente

Andrea AzzoniPaolo Merlini

Via Dante 134, 26100 Cremona (ITALY)

Phone: +39 0372 406551, +39 0372 406503, Fax: +39 0372 406461

e-mail: cremona@gppinonet.it

Web: www.provincia.cremona.it, <http://www.gppinonet.it>

3. Δίκτυο Χαρτοβιομηχανιών - Πείραμα αναθεώρησης του Κοινοτικού Συστήματος Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου (EMAS)

3.1 Εισαγωγή

Όπως υποδηλώνει το όνομα του έργου PIONEER¹⁵ (Πρωτοπόρος), το έργο πειραματίστηκε με νέες πρωτοπόρες μεθοδολογίες για να εξασφαλίσει την εθελοντική πιστοποίηση που προτείνεται από την ΕΕ (οι καλούμενοι κανονισμοί EMAS) ολόκληρης βιομηχανικής περιοχής (η Χαρτοβιομηχανία της Carrara) καθώς και μεμονωμένων οργανισμών όπως και στο παρελθόν. Η μελέτη περίπτωσης παρασχέθηκε από την Επαρχία της Lucca.

3.2 Ιστορικό

Στην αλλουβιακή (προσχωματική) πεδιάδα ανατολικά της πόλης της Lucca, έχουν εγκατασταθεί σημαντικές βιομηχανίες για την παραγωγή και το χειρισμό χαρτιού. Η βιομηχανική περιοχή που προσδιορίζεται ως η επαρχία χαρτοβιομηχανίας της Lucca είναι μια από τις πιο σημαντικές σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για τα προϊόντα αυτά. Σε αυτή την περιοχή έχει υπάρξει επίσης αστική επέκταση και μετά την παραλιακή πεδιάδα είναι η περιοχή που φαίνεται να παρουσιάζει τη μεγαλύτερη πυκνότητα.

Εικόνα 6: Περιφέρεια της Tuscany

Η παρουσία αυτού του πλούου έλξης οδήγησε στην ύπαρξη πολυάριθμων πύσεων πάνω στο περιβάλλον και τα συστατικά του στοιχεία, κυρίως τα νερά και την ατμόσφαιρα. Η χαρτοβιομηχανία απαιτεί πάρα πολύ μεγάλες ποσότητες νερού και παράγει εκπομπές αερίων στην ατμόσφαιρα. Επιπρόσθετα η χαρτοβιομηχανία έχει το χαρακτηριστικό να έχει ένα σύστημα μεταφοράς προϊόντων (από τη πρώτη ύλη μέχρι το τελικό προϊόν) που υποστηρίζεται από το παραδοσιακό σύστημα (βαριά οχήματα).

3.3 Το έργο PIONEER

Σκοπός είναι η δημιουργία διαφόρων πόρων, γνώσης και τεχνικών λύσεων, κοινών για όλες τις βιομηχανίες της Επαρχίας του LUGCA: αντιπροσωπεύει ένα παράδειγμα πραγματικής συνεργασίας για την προστασία

¹⁵ http://www.life-pioneer.info/welcome_en.php#

του περιβάλλοντος και πραγματικής διατήρησης των φυσικών μας πόρων: του νερού, του αέρα και του τοπίου.

Πάνω σε αυτή τη βάση, το σχέδιο διεξάγει δραστηριότητες και καθιστά διαθέσιμους τους κοινούς πόρους της περιοχής, για να βοηθήσει την ανάπτυξη του Κοινοτικού Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και Ελέγχου (EMAS) ως περιφερειακής πολιτικής για την τοπική υποστήριξη. Αυτό ενσωματώθηκε με άλλες πολιτικές της ΕΕ (Ατζέντα 21, εθελοντικές συμφωνίες, Ολοκληρωμένη Πρόληψη και Έλεγχος της Ρύπανσης IPPC) για να διευκολύνει τη διάδοση του σχεδίου μεταξύ των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των οργανώσεων των τομέων, όπου δεν έχει διαδοθεί ακόμη.

Εικόνα 7: Επαρχίες Lucca και Pistoia στην Τοσκάνη

Το εταιρικό σχήμα του έργου PIONEER αποτελείται από το IEFE BOCCONY - Ινστιτούτο Περιβαλλοντικής και Ενεργειακής Πολιτικής και Ενέργειας, τη Σχολή Sant' Anna Superior για πανεπιστημιακές μελέτες, το Εμπορικό Επιμελητήριο της Lucca, το Σύνδεσμο Βιομηχανιών της Επαρχίας Lucca, το Δήμο της Pescia και το SCA packaging και το Delicarta SOFIDEL (καινοτόμες χαρτοβιομηχανίες που δραστηριοποιούνται στη διαχείριση του περιβάλλοντος).

Το έργο βοηθά διάφορες οργανώσεις για την εγγραφή στο EMAS. Συγκεκριμένα, επιλέγηκαν 35 οργανισμοί από τους περισσότερο ενδιαφερόμενους στο θέμα αυτό (5 τοπικές αρχές, 10 εταιρείες προσφοράς υπηρεσιών και 20 βιομηχανίες, κυρίως μικρομεσαίες). Κύριος σκοπός του σχεδίου ήταν να λάβει τουλάχιστον ο μισός αριθμός των προηγούμενων οργανισμών την Πιστοποίηση EMAS. Τέλος, το έργο – εμπνεόμενο από το 6ο Πρόγραμμα Δράσης – δεσμεύεται να υποβάλει πρόταση για να εντάξει του κανονισμού του EMAS στις τοπικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η μεθοδολογία του σχεδίου απαιτεί την υλοποίηση διαφορετικών φάσεων στην ίδια περιοχή (σύμφωνα με τους κανονισμούς του EMAS) για τη δημιουργία μιας κοινής βάσης για κάθε οργανισμό, ο οποίος χρησιμοποιώντας τους συλλογικούς πόρους και τη συνεταιριστική προσέγγιση θα εξασφαλίσει, ατομικά, την εγγραφή του στο EMAS.

Το έργο έχει ως στόχο να αξιολογήσει αν το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης των

Χαρτοβιομηχανιών της περιοχής και άλλα συλλογικά στοιχεία μπορούν να αξιοποιηθούν για να υποστηρίξουν την ατομική συμμετοχή των χαρτοβιομηχανιών αυτών στο EMAS.

Γι αυτό το λόγο, το έργο ακολουθεί τα παρακάτω στάδια:

- Προκαταρκτική αξιολόγηση της πρακτικότητας και εφαρμοσιμότητας της προτεινόμενης μεθοδολογίας. Μετά από βελτιώσεις δημιουργήθηκε μια Επιτροπή Προώθησης στην περιοχή της Lucca για να προσφέρει στις επιχειρήσεις της επαρχίας στρατηγικές για την διαχείριση του περιβάλλοντος.
- Προκαταρκτική ανάλυση της περιοχής, έγγραφο περιβαλλοντικής ανάλυσης, η οποία χρησιμοποιήθηκε για να εντοπίσει τις πιο σημαντικές περιβαλλοντικές πιυχές της.
- Επιλογή μιας αντιπροσωπευτικής ομάδας δείγματος οργανισμών στην περιοχή για να επιβεβαιώσει την αποτελεσματικότητα της συνεταιρικής προσέγγισης.
- Εγκαθίδρυση μιας πολιτικής από την Επιτροπή Προώθησης που αποτελεί το σημείο αναφοράς για το δείγμα της ομάδας των οργανισμών.
- Ανάπτυξη περιβαλλοντικού προγράμματος της επαρχίας με βάσει αυτή την πολιτική το οποίο και τυγχάνει συνεχούς βελτίωσης, μέσω εθελοντικών συμφωνιών μεταξύ των ντόπιων συμμετεχόντων.
- Το Σύστημα για την επαρχιακή διαχείριση ετοιμάστηκε και θα προσφέρει πολλούς πόρους και διαδικασίες στην αντιπροσωπευτική ομάδα δείγματος οργανισμών, που θα μοιραστεί στους περιφερειακούς οργανισμούς και θα αναπτυχθεί περαιτέρω από αυτούς: διαδικασίες έκτακτης ανάγκης, εκπαίδευσης, έλεγχος από το PMI, διαχείριση τοπικών προμηθειών, κλπ.
- Η επαρχιακή διακήρυξη για το περιβάλλον προσφέρει υποστήριξη στην ομάδα δείγματος για αποτελεσματική επικοινωνία με τα ενδιαφερόμενα μέρη.
- Το πείραμα αυτών των μεθοδολογιών στην περιοχή της Lucca επικυρώθηκε περαιτέρω με σύγκριση με άλλες βιομηχανικές περιοχές της ΕΕ.

Σε ότι αφορά τη μεθοδολογία, το σχέδιο PIONEER εισήγαγε ένα Έγγραφο Περιβαλλοντικής Ανάλυσης, που είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τις Εταιρείες των Χαρτοβιομηχανιών της Επαρχίας που επιθυμούν να ενταχθούν στους κανονισμούς του EMAS, ή που έχουν ήδη επιτύχει την Εγγραφή τους, χάρις στο πρόγραμμα PIONEER, για να χειριστούν τις τακτικές ετήσιες ενημερώσεις κατά τα ερχόμενα χρόνια.

Πίνακας 4: Δείκτες Περιβαλλοντικής ανάλυσης

Συνιστώσα	Περιβαλλοντικός Δείκτης
	Emission) Ατμοσφαιρικές εκπομπές ανά τύπο, IRSE data
Ηχορύπανση	Ζώνες συχνότητας στους Δήμους της περιοχής Μετρήσεις θορύβου στους Δήμους της περιοχής
Ηλεκτρομαγνητική ρύπανση	Μέτρηση ηλεκτρομαγνητικών πεδίων Επίπεδα μαγνητικής επαγωγής Ραδιο - σταθμοί Βάσης (SRB)
Ενέργεια	Ετήσια κατανάλωση ενέργειας ανά κάτοικο Ετήσια κατανάλωση βενζίνης ανά κάτοικο Ετήσια κατανάλωση LPG ανά κάτοικο Ετήσια κατανάλωση πετρελαίου ανά κάτοικο
Υδάτινοι πόροι	Διαχρονική ανάλυση υπόγειων υδάτων Απολήψεις και κατανάλωση νερού
Ποιότητα υπόγειων υδάτων	Χαρακτηριστικά ποιότητας: χλώριο, Νιτρικά, Αμμωνιακά και τριχλωροαιθυλένιο Περιβαλλοντική Κατάσταση υπόγειων υδάτων
Ποιότητα επιφανειακών υδάτων	Δείκτες επιπέδου μόλυνσης Βιοτικός δείκτης Οικολογική κατάσταση νερού
Χρήσεις γης	Δομημένη επιφάνεια Αξιοποιημένη αγροτική επιφάνεια Δάση
Στερεά Απόβλητα	Ποσότητα δημοτικών στερεών αποβλήτων ανά κάτοικο Εξχωριστή συλλογή αστικών στερεών αποβλήτων Παραγόμενα Ειδικά απόβλητα Σύγκριση των ειδικών επικίνδυνων αποβλήτων σε σχέση με τα συνολικά ειδικά απόβλητα
Ποιότητα εδάφους και υπεδάφους	Ρυπασμένα πεδία που χρήζουν απορρύπανσης Αριθμός βιομηχανικών πεδίων/ σύνολο πεδίων που πρέπει να αποκατασταθούν
Βιοποικιλότητα	Προστατευόμενες φυσικές περιοχές
Κινητικότητα	Αριθμός αυτοκινήτων Ποσοστό επαγγελματιών αυτοκινήτων
Πρώτες ύλες	Κατανάλωση απορριμματικού χαρτιού Κατανάλωση πρωτογενούς χαρτοπολλτού Κατανάλωση χημικών

Διαχειριστή Έργου Παραγωγής από Ομοιογενή Περιοχή της Επαρχίας Carrara για τη λειτουργία τοπικών πρωτοβουλιών για την προώθηση και διάδοση του EMAS και για τη δημιουργία των αναγκαίων συνεργιών για τη συμμετοχή των εταιρειών στο σχέδιο Κανονισμών με στόχο τη βελτίωση του περιβάλλοντος στην Ομοιογενή Περιοχή Ομοιογενούς Παραγωγής.

Επιπλέον με τη συνεργασία της Σχολής Sant'Anna School of Pisa πραγματοποιήθηκαν σεμινάρια για εταιρείες που εγγράφονται δυνάμει του EMAS και άρχισαν οι διαδικασίες για την εγγραφή.

Στην κατάταξη του Ecodistretti 2009, που εκδίδει γενική επισκόπηση των καλών πρακτικών για περιβαλλοντικές πολιτικές στις βιομηχανικές επαρχίες και τα τοπικά συστήματα παραγωγής στην Ιταλία¹⁶, η Επαρχία Χαρτοποιίας του Carrara κατατάχθηκε πρώτη ανάμεσα στα κορυφαία 10 συστήματα τοπικής παραγωγής.

3.6 Περισσότερες πληροφορίες

Local Agenda 21 Office - Province of Lucca

Piazza Napoleone - Palazzo Ducale, 55100 Lucca

e-mail: life.pioneer@provincia.lucca.it

Website of the project: <http://www.life-pioneer.info/>

¹⁶ *The overview included Emilia Romagna, Lazio, Liguria, Lombardy, Sardinia, Tuscany and technical support Scientific Environment of Italy, Emilia Romagna Ervet, Gemini Development Innovation and Technology Transfer, Sant'Anna School and Bocconi IEFE*

4. Προσχέδιο διαχείρισης νερού στην Κύπρο

4.1 Εισαγωγή

Ένα καλό παράδειγμα εφαρμογής της Τοπικής Ατζέντας 21 είναι η ανάπτυξη του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ) στην Κύπρο.

Το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ) είναι ένα σχέδιο που καθορίζει την πολιτική για τη διαχείριση νερού όπως απαιτείται από την Οδηγία Πλαίσιο περί Υδάτων (ΟΠΥ) (2000/60/ΕΚ). Καλύπτει ολόκληρο το νησί της Κύπρου το οποίο καθορίζεται ως μια Περιοχή Λεκάνης Απορροής Ποταμού, η οποία περιλαμβάνει και την Υδρολογική Περιοχή 8 (ΥΠ 8). Σημειώνεται ότι το Σχέδιο περιλαμβάνει το πρόγραμμα των απαιτούμενων μέτρων για επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της ΟΠΥ. Αυτά τα μέτρα αφορούν οριζόντια μέτρα (βασικά και συμπληρωματικά) που εφαρμόζονται για όλα τα υδάτινα σώματα στην Κύπρο, αλλά και ειδικά μέτρα που λαμβάνονται για τα υδάτινα σώματα της ΥΠ8. Η περιπτώσιολογική μελέτη του ΣΔΛΑΠ έγινε από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού ενσωματώνει τις αρχές της αειφορίας και προωθεί ιδέες και προτάσεις της τοπικής κοινότητας και την ενεργό συμμετοχή των πολιτών σε θέματα αειφόρου διαχείρισης του νερού.

4.2 Ιστορικό

Είναι η πρώτη φορά που έγινε τόσο ευρεία εμπλοκή του κοινού στη διαδικασία ανάπτυξης ενός τόσο σημαντικού σχεδίου διαχείρισης του νερού στην Κύπρο. Το ΣΔΛΑΠ καλείται να επιλύσει αριθμό σημαντικών ζητημάτων αναφορικά με την κατάσταση των επιφανειακών και υπογείων υδάτων, ενώ προωθεί συμμετοχικές διαδικασίες. Καλύπτει το κοινό όραμα για διασφάλιση νερού σε ικανοποιητική ποσότητα και ποιότητα, εντοπίζει τα σημαντικά προβλήματα που μπορεί να υπάρχουν σε σχέση με τα υδάτινους πόρους και προτείνει εφικτά και κοινωνικά δίκαια μέτρα για αντιμετώπισή τους. Το ΣΔΛΑΠ καλύπτει ολόκληρο το νησί, το οποίο καθορίζεται ως μια Περιοχή Λεκάνης Απορροής Ποταμού.

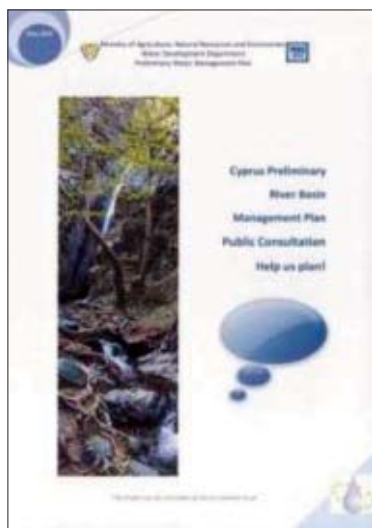
4.3 Το Έργο

Το σχέδιο περιλαμβάνει τη διαβούλευση και ενεργό συμμετοχή του κοινού και ομάδων ενδιαφερόμενων φορέων που σχετίζονται με τη χρήση και προστασία του νερού, μεταξύ των οποίων οι αγροτικές οργανώσεις, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, κοινοτικά συμβούλια, τεχνικά και βιομηχανικά επιμελητήρια, τοπικές και δημόσιες αρχές και επιστημονικοί σύνδεσμοι, που πήραν ενεργό μέρος σ αυτό. Το σχέδιο χρηματοδοτήθηκε από την Κυπριακή Κυβέρνηση. Η διαδικασία διαβούλευσης άρχισε τον Απρίλιο του 2007 ολοκληρώθηκε στο τέλος Νοεμβρίου του 2010 και αποτελείται από τρία ξεχωριστά στάδια ως ακολούθως:

Στο πρώτο στάδιο έγινε ο εντοπισμός και η χαρτογράφηση των εμπλεκόμενων φορέων και ακολούθησε ο σχεδιασμός της διαδικασίας διαβούλευσης, η επιλογή των κατάλληλων εργαλείων διαβούλευσης και συμφωνήθηκε το χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή των δραστηριοτήτων διαβούλευσης.

Στο δεύτερο στάδιο δόθηκε ευρεία δημοσιότητα στα σχετικά κείμενα αναφορικά με τα σημαντικά ζητήματα διαχείρισης των υδάτων στην Κύπρο και προωθήθηκαν εκστρατείες πληροφόρησης και συλλογής απόψεων μέσω ερωτηματολογίων. Δημιουργήθηκε ένα σταθερό πλαίσιο για πληροφορίες, επικοινωνία και ανταλλαγή απόψεων μέσω του σχηματισμού περιφερειακών ομάδων εργασίας ενδιαφερόμενων φορέων, που υποβοηθήθηκαν από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων.

Στο τρίτο στάδιο παρουσιάστηκε στους ενδιαφερόμενους φορείς ένα προσχέδιο ΣΔΛΑΠ. Πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις τόσο σε περιφερειακό όσο και σε τοπικό επίπεδο κατά τη διάρκεια των οποίων δόθηκε στους συμμετέχοντες η ευκαιρία να εκφράσουν δημόσια τις απόψεις τους πάνω στο ΣΔΛΑΠ. Οι πιο επιτυχημένες από αυτές ήσαν συναντήσεις με τα κοινοτικά συμβούλια στις οποίες πήραν μέρος πάνω από το 30% των κοινοτικών συμβούλιων της χώρας. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας χρησιμοποιήθηκαν διάφορα εργαλεία για διευκόλυνση της

επικοινωνίας και ενθάρρυνση της συζήτησης, όπως η χρήση των πολυμέσων και του διαδικτύου, πληροφοριακά φυλλάδια, αφίσες, ερωτηματολόγια, σεμινάρια, εργαστήρια και ομάδες συζήτησης.

4.4 Αποτελέσματα

Το αποτέλεσμα είναι το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού, το οποίο σύμφωνα με τη Μήτρα Αναγνώρισης της Τοπικής Ατζέντας 21 ενσωματώνει τους ακόλουθους σκοπούς:

- Προστασία της βιοποικιλότητας
- Διαχείριση νερού και λυμάτων
- Περιβαλλοντική προστασία και έλεγχο της ρύπανσης.

Στο εγγύς μέλλον αναμένονται απτές θετικές αλλαγές, αναφορικά με τη μείωση της υπεράντλησης, πράγμα που θα έχει ως αποτέλεσμα μια αργή αλλά σταθερή βελτίωση της ποσότητας και της ποιότητας των επιφανειακών υδάτων και σε ότι αφορά το υδατικό περιβάλλον κατάντη φραγμάτων.

4.5 Συμπεράσματα / Διδάγματα

Η προσέγγιση εκ των άνω προς τα κάτω προσέφερε κάποιου είδους έλεγχο που ήταν αναγκαίος αφού ήταν η πρώτη φορά που το κοινό στην Κύπρο έπαιρνε μέρος σε τέτοιο βαθμό σε μια τέτοια διαδικασία. Ο σχηματισμός ομάδων εργασίας κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, συνοδευμένος από την ενεργό εμπλοκή των κοινοτικών συμβουλίων στο τρίτο στάδιο αποδείχτηκε πολύ αποτελεσματικός. Οι ενέργειες διαβούλευσης που έγιναν μέχρι τώρα έθεσαν τις βάσεις και προετοίμασαν το έδαφος για συζήτηση σε βάθος πολλών κρίσιμων ζητημάτων σχετικά με τα νερά της Κύπρου, πράγμα που αναμένεται να διευκολύνει την πραγματοποίηση δημοσίων συζητήσεων και περαιτέρω συναντήσεων στο τοπικό επίπεδο για το δεύτερο κύκλο του ΣΔΛΑΠ.

4.6 Περισσότερες πληροφορίες

email: phadjigeorgiou@wdd.moa.gov.cy

Further information on WDD website: <http://www.wfd.wdd.moa.gov.cy>,

or http://www.moa.gov.cy/moa/wdd/wdd.nsf/guide_en/guide_en?OpenDocument

5. Εκστρατεία Ενεργειακής Αποδοτικότητας στην Επαρχία της Γρανάδα

5.1 Εισαγωγή

Η Εκστρατεία για Αποδοτική Ενέργεια στην Γρανάδα διεξήχθη στο πλαίσιο ενός συντονισμένου επαρχιακού δικτύου διακυβέρνησης που ονομάζεται “Granada en Red”. Αντικείμενό της ήταν η βελτιστοποίηση της κατανάλωσης ενέργειας από τα τμήματα και υπηρεσίες της τοπικής κυβέρνησης εντός της Επαρχίας. Σε αυτό το πλαίσιο διεξήχθησαν ενεργειακοί έλεγχοι από το Επαρχιακό Συμβούλιο της Γρανάδα στα δημοτικά συμβούλια. Οι ενεργειακοί έλεγχοι ενίσχυσαν κατάλληλα τα Σχέδια Εξοικονόμησης Ενέργειας στις Δημοτικές Διοικήσεις με σκοπό την εφαρμογή ενός αειφόρου ενεργειακού μοντέλου, ώστε να επιτευχθεί μείωση της κατανάλωσης ενέργειας κατά 20% το 2012. Η περιπτώσιολογική μελέτη - που παρουσιάστηκε από το Επαρχιακό Συμβούλιο της Γρανάδα - επεξηγείται με την περιγραφή του σχεδίου δράσης των πόλεων Ojijares και Maracena.

5.2 Ιστορικό

Το “Granada en Red” είναι ένα δίκτυο που σκοπό έχει να δώσει στους αντιπροσώπους της επαρχίας και των δήμων τα κατάλληλα εργαλεία για να βελτιώσουν την διακυβέρνηση μέσω ενός συντονισμένου κυβερνητικού δικτύου.

Η συμφωνία αποσκοπεί να επιτύχει μείωση στη ζήτηση και κατανάλωση ενέργειας από τα δημοτικά συμβούλια για την προμήθεια των δημοτικών υπηρεσιών. Σκοπεύει επίσης να εκσυγχρονίσει και να παρατείνει τη διάρκεια ζωής των δημοτικών υποδομών και του εξοπλισμού που σχετίζεται με τέτοιες υπηρεσίες, καθώς και να προωθήσει την εφαρμογή και χρήση ανανεώσιμης ενέργειας.

Εικόνα 9: Ηλιακός φεγγίτης

5.3 Το έργο

Ο κύριος αντικειμενικός σκοπός είναι η βελτιστοποίηση της κατανάλωσης ενέργειας από τα τμήματα και υπηρεσίες της τοπικής κυβέρνησης εντός της επαρχίας της Γρανάδα. Για το σκοπό αυτό, δημιουργήθηκε ένα δομημένο σχέδιο δράσης που αποσκοπεί στην επίτευξη της μέγιστης αποδοτικότητας στην προμήθεια και χρήση ενέργειας. Ως αποτέλεσμα, η κατανάλωση ενέργειας θα μειωθεί χωρίς να προκληθεί οποιαδήποτε ζημιά στην ποιότητα και ευκολία των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες.

Έρευνα που διεξήχθη σε πόλεις της επαρχίας της Γρανάδα αποκαλύπτουν ότι είναι δυνατή η μείωση κατά 20% των ενεργειακών δαπανών των συμβουλίων της πόλης αν ληφθούν μερικά εύκολα και βραχυπρόθεσμα εφαρμόσιμα μέτρα.

Οι ενεργειακοί έλεγχοι μπορούν να δώσουν ώθηση σε Σχέδιο Εξοικονόμησης Ενέργειας στις δημοτικές διοικήσεις, με στόχο την εφαρμογή ενός αειφόρου ενεργειακού μοντέλου ώστε να επιτευχθεί το 2012 μείωση της κατανάλωσης ενέργειας κατά 20%.

Οι **συγκεκριμένοι στόχοι** των ενεργειακών ελέγχων είναι:

- Η ανάλυση της δημοτικής κατανάλωσης ενέργειας και ο εντοπισμός επιλογών εξοικονόμησης ενέργειας σε ότι αφορά το σχέδιο απόδοσης και επένδυσης, με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης κατά 20% το 2012.
- Η ανάπτυξη της δημοτικής ενεργειακής αποδοτικότητας.
- Η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων δημοτικών υπηρεσιών και η προώθηση δημοτικών ενεργειακών πολιτικών που αποβλέπουν στην αειφορία και τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων
- Ο εκσυγχρονισμός και η ανανέωση των δημοτικών θεσμών.
- Η προσφορά περαιτέρω εκπαίδευσης στο τεχνικό προσωπικό.
- Η δημιουργία στους πολίτες μιας κουλτούρας που να βασίζεται στην εξοικονόμηση ενέργειας μέσω της απόδειξης των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν στην αποδοτικότητα των δημοτικών συμβουλίων.

Κάθε ενεργειακός έλεγχος αναλύει τις παρακάτω πτυχές:

- Καθορισμός της κατανάλωσης στα δημοτικά τμήματα
- Περιγραφή και ανάλυση συστημάτων φωτισμού, θέρμανσης και ψύξης, καθώς και ανίχνευση κρίσιμων σημείων.
- Ανάλυση εγκαταστάσεων συλλογής, επεξεργασίας, μεταφοράς, αποθήκευσης, διανομής και άντλησης οικιακού νερού.
- Ανάλυση εγκαταστάσεων φωτισμού, ώστε να δοθεί προτεραιότητα στις διάφορες ζώνες λειτουργίας και να βελτιωθεί η ποιότητα φωτισμού.

- Έρευνα στην εφαρμογή των συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Καθορισμός και αξιολόγηση τεχνικών προτάσεων.

Το τοπικά Συμβούλια πρέπει να αναλάβουν τις παρακάτω δεσμεύσεις:

- Υπογραφή του πρωτοκόλλου προσχώρησης στο “Red de Municipios por el Clima” (Δίκτυο επαρχιακών Συμβουλίων για κλιματική δράση).
- Επένδυση του 25% του κόστους ενεργειακών ελέγχων.
- Εκπαίδευση δημοτικών ενεργειακών διαχειριστών.
- Παροχή σχετικής ενεργειακής πληροφορίας.

Δημοτικοί ενεργειακοί έλεγχοι έλαβαν χώρα από το περιφερειακό συμβούλιο της Γρανάδα μέσω της Επαρχιακής εταιρείας ενέργειας, στο πλαίσιο του έργου “AUD-GRA – Έλεγχοι και ενεργειακή απόδοση στους τοπικούς φορείς στα όρια της επαρχίας της Γρανάδα”.

Εκ μέρους των αντίστοιχων συμβουλίων των πόλεων, Το επαρχιακό συμβούλιο της Γρανάδα δεσμεύθηκε να ασχοληθεί με το καθεστώς των διαθέσιμων ενισχύσεων για την εκπόνηση μελετών σκοπιμότητας και έργων σχετικών με εξοικονόμηση ενέργειας.

Οι εν λόγω μελέτες σκοπιμότητας και έργα ενσωματώθηκαν από την Αυτόνομη Κοινότητα της Ανδαλουσίας (Andalusia Autonomous Community), στο πλαίσιο Ενεργειακού Σχεδίου της Ανδαλουσίας 2.003 - 2.006 (PLEAN) – σε πρώτο στάδιο – και στο σχέδιο ενεργειακής βιωσιμότητας της Ανδαλουσίας 2.007 - 2.013 (PASENER) – σε δεύτερο στάδιο. Δημοτικοί ενεργειακοί έλεγχοι χρηματοδοτήθηκαν ως ακολούθως: 50% Συμβούλιο Ανδαλουσίας, 25% Επαρχιακό Συμβούλιο, 25% Τοπικό Συμβούλιο.

Εφαρμογή των ενεργειακών σχεδίων που προέκυψαν από τους ενεργειακούς ελέγχους στην πόλη της Maracena

Τα επόμενα σχέδια δράσης εφαρμόστηκαν στην Maracena, σε σχέση με τους ενεργειακούς ελέγχους, την ενεργειακή αποδοτικότητα και εξοικονόμηση:

Ενεργειακός έλεγχος: Το 2008 διεξήχθη Ενεργειακός Έλεγχος σε τμήματα του δήμου και δημόσιες ενεργειακές εγκαταστάσεις, όπως ο δημοτικός φωτισμός. Το δημοτικό συμβούλιο παρουσίασε κατανάλωση ενέργειας 2,494,97 MW το χρόνο και κατανάλωση θερμικής ενέργειας 35,37 τόνους ισοδύναμου πετρελαίου (ton/year). Αυτά αντιπροσωπεύουν κατανάλωση ενέργειας 648, 42 τόνων ισοδύναμου πετρελαίου, πράγμα που συνεπάγεται οικονομικό κόστος 355,199.71 Ευρώ το χρόνο.

Με βάση τα δεδομένα που απεκάλυψε ο ενεργειακός έλεγχος, προτάθηκαν διάφορα μέτρα για βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και για επίτευξη των ακόλουθων ωφελημάτων:

- **Εξοικονόμηση ενέργειας:** Το Δημοτικό Συμβούλιο θα είχε εξοικονόμηση κατά 45% αν επιτυγχάνονταν οι στόχοι που περιλαμβάνονταν στο σχέδιο.

- **Εξοικονόμηση χρημάτων:** Το οικονομικό κόστος της κατανάλωσης ενέργειας από τις δημοτικές διευκολύνσεις ανέρχεται σε 355.199.70 Ευρώ. Σε περίπτωση που επιτυγχάνονταν οι στόχοι του Σχεδίου Δράσης, θα γινόταν εξοικονόμηση 47%.
- **Επενδύσεις:** χρειαζόταν να επενδυθούν 307,665.47 Ευρώ για την εκτέλεση όλων των μέτρων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο.
- **Περιβαλλοντικές επιπτώσεις:** Η εκπλήρωση του Σχεδίου Δράσης θα σήμαινε σημαντική βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών, εφόσον θα ήταν δυνατή η μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Τη στιγμή που ξεκινούσε το σχέδιο, οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα που προέκυπταν από την δημοτική κατανάλωση ενέργειας ανέρχονταν σε 3.128, 48 τόνους ισοδύναμου πετρελαίου το χρόνο. Σε περίπτωση επιτυχούς εκτέλεσης του σχεδίου, θα επιτυγχανόταν μια μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά 46%.

Ηλιακοί συλλέκτες σε δημοτικά κτίρια: Το Συμβούλιο πόλης προώθησε την εγκατάσταση 280 KW φωτοβολταϊκής ηλιακής ενέργειας σε τέσσερες συνδεδεμένες μονάδες παραγωγής.

Εικόνα 10: Ηλιακοί συλλέκτες σε δημόσια κτίρια στην πόλη της Maracena

Εγκατάσταση καυστήρων βιομάζας σε δημοτικά κτίρια: Οι καυστήρες πετρελαίου αντικαταστάθηκαν από καυστήρες βιομάζας σε σχολικά κτίρια.

Αντικατάσταση των λαμπήρων στις οδούς: Ένα πρόγραμμα αντικατάστασης και συντήρησης των φωτιστικών σωμάτων στις οδούς εφαρμόστηκε με βάση το νέο κανονισμό ενεργειακής αποδοτικότητας και φωτορύπανσης. Επιπλέον, 2,256 λαμπήρες ατμών υδραργύρου απομακρύνθηκαν και αντικαταστάθηκαν από το 2008 έως σήμερα.

Χώροι στάθμευσης ποδηλάτων: Με στόχο την προώθηση της χρήσης του ποδηλάτου στην Maracena, δημιουργήθηκαν 50 χώροι στάθμευσης διάσπαρτοι στην πόλη.

Σύστημα ποδηλάτων: Το συμβούλιο καινοτομίας της Ανδαλουσίας εγκατέστησε σύστημα ποδηλάτων, το οποίο αποτελείται από τη δυνατότητα τετράωρης ελεύθερης χρήσης ποδηλάτων από άτομα άνω των 16 ετών (επτάωρης για φοιτητές). Υπάρχουν επτά σημεία διάθεσης ποδηλάτων με 10 ποδήλατα σε κάθε σημείο.

Προγράμματα συμμετοχής των πολιτών: Γενικά, αυτά τα προγράμματα επιτρέπουν τους πολίτες να εκφράζονται για τα σχέδια και τα έργα του συμβουλίου της πόλης, είτε με απευθείας συμμετοχή σε αυτό είτε μέσω εκπροσώπων. Από αυτή την άποψη, οι κάτοικοι παίζουν σημαντικό ρόλο συμμετέχοντας στις περισσότερες δράσεις που λαμβάνουν χώρα. Τα προγράμματα αυτά επιδιώκουν τη μεγαλύτερη εμπλοκή, υποστήριξη και ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα της πόλης τους.

Οδηγός εξοικονόμησης ενέργειας στις κατοικίες: Το συμβούλιο της πόλης της Maracena εξέδωσε οδηγό εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας στις κατοικίες. Ο οδηγός αποστάλθηκε σε 3.500 οικογένειες και είναι διαθέσιμος και στο διαδίκτυο. Επιπλέον, το συμβούλιο της πόλης οργάνωσε συζητήσεις και πρόβαλε ταινίες με στόχο την ευαισθητοποίηση των κατοίκων σε θέματα ενεργειακής εξοικονόμησης.

Καμπάνια εξοικονόμησης ενέργειας: Με στόχο την ενεργειακή εξοικονόμηση στις κατοικίες και την προώθηση της εγκατάστασης λαμπτήρων εξοικονόμησης, το συμβούλιο της πόλης της Maracena ξεκίνησε καμπάνια με τη διανομή 1.000 λαμπτήρων εξοικονόμησης ενέργειας σε συνταξιούχους και ανέργους. Επιπλέον, διανεμήθηκαν και σχετικά ενημερωτικά φυλλάδια. Τέλος, οργανώθηκε επίδειξη λειτουργίας μιας λάμπας εξοικονόμησης και μιας λάμπας πυρακτώσεως, οι οποίες συνδέονταν με μετρητή κατανάλωσης ενέργειας ώστε να αποδειχθεί η διαφορά στα επίπεδα κατανάλωσης.

Η Τάξη της Οικο-συμμετοχής: Στις αρχές του 2008, το έργο “Η Τάξη της Οικο-συμμετοχής” ξεκίνησε στη Maracena. Το εν λόγω έργο αποτελείται από διάφορες δράσεις που σχετίζονται με την περιβαλλοντική, όπως εργαστήρια, εκθέσεις και εκδρομές για παιδιά, νέους

Εικόνα 11: “Τάξη Οικο-Συμμετοχής” στην πόλη της Maracena

και ενήλικες. Μερικά από τα σημαντικότερα θέματα είναι: κλιματική αλλαγή και ενεργειακή εξοικονόμηση. Η τάξη της Οικο-συμμετοχής οργανώνει διαφορετικές δράσεις για συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, για παιδιά και ενήλικες, ή και για όλες τις ομάδες όπως η «ημέρα ποδηλάτου».

Ημέρα ποδηλάτου και εβδομάδα κινητικότητας: Στο πλαίσιο της παγκόσμιας ημέρας περιβάλλοντος, καθιερώθηκε η ημέρα ποδηλάτου. Στη διάρκειά της, οι συμμετέχοντες ακολουθούν μια συγκεκριμένη διαδρομή στην πόλη της Maracena. Άνθρωποι κάθε ηλικίας

μπορούν να συμμετέχουν. Διάφοροι ποδηλατικοί σύλλογοι και ομάδες βιώσιμης κινητικότητας βοηθούν στην οργάνωση της. Παράλληλα, υλοποιούνται εργαστήρια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Με στόχο την κινητοποίηση και συμμετοχή, διανέμονται συμβολικά έπαθλα (t-shirt, μπουκάλια με νερό κλπ) και διοργανώνεται διαγωνισμός ζωγραφικής. Οι συμμετέχοντες αποδέχονται να λαμβάνουν μηνύματα μέσω κινητού τηλεφώνου, οπότε

Εικόνα 12: Ημέρα ποδηλάτου και βδομάδα κινητικότητας στην πόλη Macarena

με αυτό τον τρόπο η συμμετοχή αυξάνεται κάθε χρόνο. Επιπλέον, λαμβάνουν πληροφορίες για διάφορα σχετικά θέματα. Τέλος, η εβδομάδα κινητικότητας διοργανώνεται στις 22 Δεκεμβρίου κάθε χρόνο, με στόχο την τόνωση της βιώσιμης κινητικότητας.

Σχέδιο Αστικής Βιώσιμης Κινητικότητας: Στο Σχέδιο Αστικής βιώσιμης Κινητικότητας αναλύεται η κατάσταση και οι συνθήκες της αστικής κινητικότητας στην πόλη της Maracena. Οι πολίτες μπορούν να συνεργασθούν ενεργά καθώς και φορείς υπεύθυνοι για ειδικά σχέδια δράσης. Η υλοποίηση του σχεδίου εγκρίθηκε το 2011 σε ανοιχτή συνάντηση ενώ η επίσημη έγκριση εκδόθηκε από την Αυτόνομη Κυβέρνηση της Ανδαλουσίας το Δεκέμβριο του 2010.

Μαθήματα αποδοτικής οδήγησης: Το Συμβούλιο πόλης της Maracena πρόσφερε δωρεάν μαθήματα αποδοτικής οδήγησης σε οδηγούς και εκπαιδευτές οδηγών σχολικών λεωφορείων. Συνολικά 30 οδηγοί και 100 εκπαιδευτές παρακολούθησαν τα μαθήματα.

Κοινή χρήση αυτοκινήτου: Το Συμβούλιο πόλης της Maracena συμμετέχει στο έργο με τον τίτλο «Κοινή χρήση αυτοκινήτου» της εταιρείας ενέργειας της Γρανάδα. Το σύστημα διαθέτει μια τηλεματική πλατφόρμα διαθέσιμη στους χρήστες.

Βασικές Συνεργασίες: Το τμήμα κινητικότητας του Νοσοκομείου Virgen de las Nieves εξετάζει το ενδεχόμενο να συμμετέχει στην Ατζέντα 21 και να υπογράψει μια συμφωνία συνεργασίας, με στόχο την προώθηση ενός τρόπου ζωής βασισμένου στην βιώσιμη κινητικότητα και ειδικά, με τη συμμετοχή των 250 εργαζομένων του νοσοκομείου που ζουν στην πόλη της Maracena.

Φόρουμ συμμετοχής των πολιτών: Τα Φόρουμ των πολιτών έχουν γίνει ένα σημαντικό σημείο ανταλλαγής απόψεων, συναισθημάτων και άλλων γενικών θεμάτων σχετικά με το σχέδιο Δράσης της Ατζέντα 21.

5.4 Αποτελέσματα

Ως αποτέλεσμα των ενεργειακών ελέγχων διάφορα δημοτικά συμβούλια έχουν εφαρμόσει μέτρα όπως:

- Αντικατάσταση μη αποδοτικών συστημάτων ηλεκτροφωτισμού με περισσότερο ενεργειακά αποδοτικά συστήματα ηλεκτροφωτισμού.
- Προώθηση συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε δημοτικά συμβούλια: χρησιμοποίηση ηλιακής θερμικής ενέργειας σε αθλητικές διευκολύνσεις, αντικατάσταση των λεβήτων πετρελαίου με λέβητες βιομάζας και αντικατάσταση των λαμπτήρων πυρακτώσεως με συμπαγείς λαμπτήρες φθορισμού.

Τα προαναφερθέντα μέτρα θα επιτύχουν εξοικονόμηση ενέργειας και βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, καθώς και μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Αυτά τα επιτεύγματα θα βοηθήσουν στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

5.5 Συμπεράσματα / διδάγματα

Το σχέδιο ενεργειακής αποδοτικότητας τονίζει τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ των τοπικών αρχών της Επαρχίας της Γρανάδα, προσπαθώντας να δώσει ένα νέο και βελτιωμένο μοντέλο στις τοπικές αρχές. Το σχέδιο δεν θα ήταν δυνατό να υλοποιηθεί χωρίς τη συνεργασία μεταξύ της Επαρχίας και των τοπικών συμβουλίων, που δεσμεύτηκαν να υπογράψουν το πρωτόκολλο συμμετοχής στο δίκτυο των συμβουλίων της χώρας για δράση για την κλιματική αλλαγή, να επενδύσουν χρήματα και να εκπαιδεύουν το προσωπικό σχετικά με την εξοικονόμηση της ενέργειας. Το σχέδιο εμπλέκει έντονα τους πολίτες, εισάγοντάς τους σε μια ενεργειακή κουλτούρα που στηρίζεται στην εξοικονόμηση ενέργειας.

Απτά αποτελέσματα είναι πρόδηλα σε διάφορους τομείς: εκσυγχρονίζεται και παρατείνεται ο χρόνος ζωής των δημοτικών εγκαταστάσεων και εξοπλισμών. Αλλά αυτό είναι το λιγότερο, καθώς εξοικονομούνται ενέργεια και χρήματα κυρίως όμως επιτυγχάνεται η αειφορία, μέσω μιας νέας κουλτούρας εξοικονόμησης ενέργειας η οποία αναπτύσσεται μεταξύ των τοπικών αρχών και πολιτών.

5.6 Περισσότερες πληροφορίες

Provincial Energy Agency of Granada.

<http://www.apegr.org/>

Edificio CIE 1ª Planta - Avda. Andalucía s/n, 18015, Granada - Spain.

agencia@apegr.org, areafinanciera@apegr.org, comunicacion@apegr.org

0034 958 28 15 51, 0034 958 28 15 53

Town of Ogijares.

Libertad López Garrido, Environmental Technician

agenda21_ogijares@hotmail.com, 0034958597902

Town of Maracena.

Ana Jiménez Navarro, Environmental Technician

medioambiente@maracena.org, 0034958420003

6. Αστική Διαχείριση Αποβλήτων στην επαρχία της Γρανάδα

6.1 Εισαγωγή

Το Ρυθμιστικό Σχέδιο για τη Διαχείριση Δημοτικών Στερεών Αστικών Αποβλήτων (ΔΣΑ) στην Επαρχία της Γρανάδα προέκυψε από τη συνεργασία μεταξύ πολιτικών και κοινωνικών φορέων, στη βάση ενός μοντέλου υπερ-δημοτικής διαχείρισης για τα ζητήματα ΔΣΑ.

6.2 Ιστορικό

Ο πληθυσμός είναι κατανομημένος κυρίως σε μικρές πόλεις με περιορισμένους τεχνικούς και οικονομικούς πόρους και ευρεία γεωγραφική διασπορά. Αυτό έχει ως συνέπεια την ανεπαρκή συλλογή αποβλήτων και μεταφορά τους σε μη ελεγχόμενους χώρους απόρριψης που βρίσκονται κοντά σε πόλεις (λόγω υψηλότερου κόστους μεταφοράς από την απόρριψη σε καταλληλότερους χώρους). Ως αποτέλεσμα της ατομικής διαχείρισης αποβλήτων υπάρχουν διασκορπισμένοι 400 χώροι ανεξέλεγκτης διάθεσης σε όλη την επαρχία. Το γεγονός αυτό επηρεάζει το περιβάλλον, το τοπίο και τη δημόσια υγεία. Λόγω των ανεπαρκών τεχνικών και οικονομικών δυνατοτήτων, οι μικρές πόλεις δεν μπορούσαν να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις που καθιερώνονται από το σύστημα περιβαλλοντικού ελέγχου αναφορικά με τη διάθεση δημοτικών στερεών αποβλήτων (ΔΣΑ). Για αυτό το λόγο δημιουργήθηκε ένα μοντέλο υπερ-δημοτικής διαχείρισης για τα ΔΣΑ.

6.3 Το έργο

Οι σημερινές τάσεις στη διαχείριση στερεών αποβλήτων δίδουν προτεραιότητα στην ανάκτηση πρώτων υλών που περιέχονται στα απόβλητα. Αυτή η τάση συνεπάγεται μείωση του αριθμού και του όγκου των χώρων απόρριψης – αφού η τοποθεσία των χώρων απόρριψης αποτελεί ένα πρόβλημα που συνεχώς μεγεθύνεται από περιβαλλοντικής, κοινωνικής και πολιτικής άποψης. Επιπλέον, η τάση αυτή καθιστά δυνατή την εκμετάλλευση πόρων οι οποίοι είναι οικονομικά και περιβαλλοντικά πολύτιμοι, αφού συμβάλλουν στη μείωση της εξόρυξης μετάλλων και της υλοτομίας καθώς και του ενεργειακού κόστους.

Έτσι αποφασίστηκε η δημιουργία δύο κέντρων ανακύκλωσης και λιπασματοποίησης αντί ενός ελεγχόμενου χώρου απόρριψης όπου θα διατίθεντο όλα τα απόβλητα της επαρχίας. Αυτό θα καταστήσει δυνατή την ανακύκλωση μεγάλου ποσοστού των υλικών που περιέχονται στα οικιακά απόβλητα.

Για την επιλογή ενός συγκεκριμένου συστήματος επεξεργασίας αποβλήτων έγινε σύγκριση της τεχνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής εφικτότητας των υφιστάμενων αξιόπιστων συστημάτων. Το ιδανικό σύστημα πρέπει να συνάδει με τα ακόλουθα κριτήρια:

- Το σύστημα επεξεργασίας πρέπει να είναι φιλικό προς το περιβάλλον.
- Το σύστημα πρέπει να ευνοεί την ανακύκλωση της μεγαλύτερης ποσότητας υλικών που περιέχονται στα απόβλητα, προς ενέργεια ή προϊόντα.
- Να διευκολύνει την ανακύκλωση αποβλήτων από ένα σύστημα επιλεκτικής συλλογής αποβλήτων.

- Η ποιότητα των προϊόντων πρέπει να είναι κατάλληλη για τη ζήτηση από την αγορά.
- Το σύστημα πρέπει να εγγυάται την τεχνική αποδοτικότητα και εφικτότητα.
- Το κόστος επένδυσης και συντήρησης πρέπει να οικονομικά προσιτό στην κοινότητα στην οποία θα παρασχεθούν οι υπηρεσίες.

Το Σύστημα Ανακύκλωσης και Λιπασματοποίησης θεωρήθηκε ως το πιο κατάλληλο σύστημα λόγω των χαρακτηριστικών του και των στόχων που τέθηκαν. Με βάση τα χαρακτηριστικά των απορριμμάτων που δημιουργούνται στην επαρχία και το σύστημα που επιλέχθηκε, θα είναι δυνατό να ικανοποιηθούν οι απαραίτητες συνθήκες για μια επαρκή διαδικασία λιπασματοποίησης, ακόμη και στην περίπτωση των πιο ανταγωνιστικών καλλιεργειών στην παράκτια περιοχή. Επιπλέον, μια έρευνα στη βιομηχανία υπο-προϊόντων – που περιλαμβάνουν υλικά από γυαλί, χαρτόνι, χαρτί, πλαστικά και σίδηρο- αποκαλύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των προϊόντων αυτών μπορούν να ενταχθούν σε ένα σύστημα επιλεκτικής συλλογής αποβλήτων (χαρτί/χαρτόνι και γυαλί) ή να τίθεται στη διάθεση των εταιρειών για να τα χρησιμοποιήσουν στη διαδικασία παραγωγής.

6.3.1 Διεργασία ανακύκλωσης και κομποστοποίησης

Η διαδικασία ανακύκλωσης και λιπασματοποίησης βασίζεται στη δημιουργία Compost, που έχει δυνητικά οφέλη για τη γεωργία και επαναχρησιμοποίηση των οργανικών υλικών που περιλαμβάνονται στο ΔΣΑ. Πριν από τη διαδικασία αυτή, υλικά όπως το χαρτί, το χαρτόνι, το γυαλί, και τα προϊόντα σιδήρου ανακτώνται και μπαίνουν στα αντίστοιχα συστήματα ανακύκλωσης. Τα μη ανακτήσιμα υλικά από το ΔΣΑ απορρίπτονται στους χώρους απόρριψης αποβλήτων.

Εικόνα 13: –Τεχνική Επίσκεψη στην μονάδα επεξεργασίας, ανάκτησης και κομποστοποίησης αποβλήτων στην πόλη της Alhendin

Τα οργανικά υλικά υποβάλλονται σε διαδικασία ζύμωσης, όπου παράγεται το Compost. Το προϊόν στοιβάζεται και αποθηκεύεται για 8-10 εβδομάδες, κατά τη διάρκεια των οποίων οι στοίβες αναδύονται περιοδικά για αερισμό, ομογενοποίηση και ύγρανση τους αν υπάρχει ανάγκη. Οι ενέργειες αυτές θα καταστήσουν δυνατή τη φυσική μεταμόρφωση των οργανικών υλικών σε σταθεροποιημένο προϊόν (κομπόστα).

Μετά την αφαίρεση των ακαθαρσιών με κόσκινο, το υλικό αποτίθεται σε βάσεις ωρίμανσης

για 4-6 εβδομάδες, μέχρι να σταθεροποιηθεί πλήρως και να ωριμάσει. Τα υποπροϊόντα τυγχάνουν επεξεργασίας σε διάφορα στάδια μέχρι να μεταφερθούν στις κατάλληλες εταιρείες.

6.3.2 Πλεονεκτήματα του συστήματος

Μέσω του Ρυθμιστικού Σχεδίου Δημοτικής Διαχείριση Στερεών Αστικών Αποβλήτων στην επαρχία της Γρανάδα και της Επαρχιακής Κοινοπραξίας του ΔΣΑ, επιτεύχθηκαν βελτιώσεις στη διαχείριση αποβλήτων. Στο δημοτικό πλαίσιο, η αναλογία των αποβλήτων που μεταφέρονταν στους χώρους αποβλήτων μειώθηκε και αυξήθηκαν τα ποσοστά ανακύκλωσης υλικών. Η συντριπτική πλειοψηφία των δημοτικών συμβουλίων χρησιμοποιούν το σύστημα αυτό για να κάνουν επιλεκτική συλλογή αποβλήτων. Γίνεται διαχωρισμός του γυαλιού, των υλικών συσκευασίας, του λαδιού και των οργανικών υλικών.

Εικόνα 14: Περιβαλλοντικό κέντρο εκπαίδευσης στην Isla Verde

Περιβαλλοντική εκπαίδευση και συμμετοχή πολιτών στην αστική διαχείριση αποβλήτων

Η "Isla Verde" είναι ένα εργαστήριο για το περιβάλλον που βρίσκεται στο εργοστάσιο "Loma de Manzanares" στο (Ahhendin), στο οποίο επεξεργάζονται είναι τα στερεά αστικά απόβλητα που προέρχονται από τον Βόρειο Τομέα της Επαρχίας της Γρανάδα. Η "Verde Velez" είναι το εργαστήριο για το περιβάλλον που δημιουργήθηκε στη Velez de Benaudalla και διαχειρίζεται τα στερεά απόβλητα που προέρχονται από τον Νότιο Τομέα. Στα εργαστήρια αυτά διεξάγονται εκπαιδευτικά προγράμματα που σκοπό έχουν να εισαγάγουν τους πολίτες σε θέματα διαχείρισης αποβλήτων, με ένα δυναμικό, συμμετοχικό και ψυχαγωγικό τρόπο. Επιπρόσθετα αναπτύσσονται διάφορες διδακτικές μέθοδοι που είναι προσαρμοσμένες σε διαφορετικά κοινά συμμετεχόντων.

6.4 Αποτελέσματα

Μέσω του Ρυθμιστικού Σχεδίου για τη Διαχείριση Στερεών Αστικών Αποβλήτων στην επαρχία της Γρανάδα και της Επαρχιακής Κοινοπραξίας ΔΣΑ επετεύχθησαν βελτιώσεις στη διαχείριση αποβλήτων. Σε δημοτικό πλαίσιο, η αναλογία των αποβλήτων που μεταφέρονταν στους χώρους απόρριψης μειώθηκε και αυξήθηκαν τα ποσοστά ανακύκλωσης υλικών. Η συντριπτική πλειοψηφία των δημοτικών συμβουλίων χρησιμοποιούν το σύστημα αυτό για να κάνουν επιλεκτική συλλογή αποβλήτων. Γίνεται διαχωρισμός του γυαλιού, των δοχείων/υλικών πακεταρίσματος, του λαδιού και των οργανικών υλικών.

Εικόνα 15: Εκπαιδευτικό υλικό για σχολεία

6.5 Συμπεράσματα / Διδάγματα

Παραδοσιακά παγιωμένα και φαινομενικά άλυτα προβλήματα, όπως οι χώροι απόρριψης αποβλήτων, μπορούν να ξεπεραστούν με ολοκληρωμένες διαδικασίες σχεδιασμού που συνοδεύονται από ισχυρή δραστηριότητα συμμετοχής του κοινού. Αυτός ο συνδυασμός παράγει αποτελέσματα που ικανοποιούν όλους τους αναγκαίους όρους για την επιτυχή

και βιώσιμη εφαρμογή του σχεδίου.

6.6 Further information

Solid Waste Management of Granada (RESUR)

resur@dipgra.es Calle Tórtola 21 bajo, 18014 Granada – Spain

Phone 0034 958 290 561

Fax 0034 958 804 332

frpeula@resurgranada.es

ralonso@resurgranada.es

7. Βελτίωση και επέκταση πράσινων περιοχών στη Γρανάδα

7.1 Εισαγωγή

Το σχέδιο για τη βελτίωση και επέκταση των χώρων πρασίνου στη Γρανάδα αναπτύσσεται μέσω της συνεργασίας μεταξύ του Επαρχιακού Συμβουλίου της Γρανάδα και των δημοτικών συμβουλίων που υποστηρίζουν ότι είναι απαραίτητοι οι πράσινοι χώροι στα κέντρα των πόλεων. Η μελέτη περίπρωσης παρέχεται από το Επαρχιακό Συμβούλιο της Γρανάδα.

7.2 Ιστορικό

Οι πράσινοι χώροι αποτελούν μέρος των ανοικτών χώρων και θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν την ποιότητα του περιβάλλοντος. Οι χώροι αυτοί εκτελούν τρεις κύριες λειτουργίες: λειτουργούν ως τοπικοί, θεσμικοί και περιβαλλοντικοί πόροι. Παρά ταύτα, το εννοιολογικό περιεχόμενο του δημόσιου χώρου περιλαμβάνει επίσης και τις περιοχές που βρίσκονται έξω από το κέντρο της πόλης και κυρίως ανοικτούς χώρους, περιβάλλουσες περιοχές, ρεματιές και ποταμούς που συνδέονται με μια συγκεκριμένη πόλη και παλαιότερα δεν λαμβάνονται υπόψη.

7.3 Το έργο

Το Περιφερειακό Συμβούλιο της Γρανάδα συνεργάζεται με τα δημοτικά συμβούλια στη δημιουργία και βελτίωση των χώρων πρασίνου. Για το σκοπό αυτό, πριν 30 χρόνια δημιουργήθηκε το περιφερειακό φυτώριο στο "Cortijo Peinado" στα δημοτικά όρια του Fuente Vaqueros.

Σήμερα καλλιεργούνται στο περιφερειακό φυτώριο πάνω από 300 είδη περιλαμβανομένων καλλωπιστικών φυτών τα οποία ζητούν τα δημοτικά συμβούλια, καθώς και φυτά βοσκής, δημητριακά και οσπριοειδή φυτά.

Οι πιο αξιόλογες υπηρεσίες που προσφέρονται στα δημοτικά συμβούλια είναι:

- Παροχή τεχνικών εργαλείων για το σχεδιασμό, συντήρηση και εξωραϊσμό των χώρων πρασίνου. Δημιουργήθηκε κατάλογος των ειδών που είναι διαθέσιμα στην Περιφέρεια της Γρανάδα, ώστε να χρησιμοποιούνται διαφορετικά είδη για διακοσμτικούς σκοπούς.
- Παροχή συμβουλών στα δημοτικά συμβούλια για τη δημιουργία χώρων πρασίνου και την επιλογή των καταλληλότερων φυτών για κάθε πόλη.
- Ανταπόκριση στις ανάγκες των πόλεων για φυτά από την περιφέρεια της Γρανάδα.

Εικόνα 16: Κατάλογος ειδών του φυτωρίου στον ιστότοπο της Deputatión of Granada

Η επέκταση και βελτίωση των χώρων πρασίνου των πόλεων στην περιφέρεια της Γρανάδα είχε τους παρακάτω στόχους:

- Αναφορικά με περιοχές κοντά στο κέντρο των πόλεων:
 - Βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος
 - Περιβαλλοντική αναβάθμιση υγειονομικά υποβαθμισμένων περιοχών
 - Δημιουργία περιοχών για δημόσια χρήση και αναψυχή για διάφορες συμπληρωματικές λειτουργίες κοντά στο κέντρο της πόλης
- Αναφορικά με περιοχές στο εσωτερικό των πόλεων με πάρκα και κήπους:
 - Σχεδιασμός, δημιουργία και συντήρηση χώρων πρασίνου, σύμφωνα με τα κριτήρια αειφορίας
 - Εξοικονόμηση νερού μέσω επαρκούς διαχείρισης της ζήτησης για άρδευση.

7.4 Αποτελέσματα

- Επέκταση των χώρων πρασίνου και δημόσιων χώρων ανάπαυσης. Η αύξηση της δημόσιας ευαισθητοποίησης, η ανάγκη προσαρμογής των δημοτικών συμβουλίων στη νομοθεσία σχετικά με τον απαιτούμενο χώρο πρασίνου ανά κάτοικο και η υποχρέωση για δημιουργία χώρων πρασίνου για ανάπαυση και ξεκούραση, έχουν διευκολύνει την αναγέννηση, επέκταση και εκτίμηση των χώρων πρασίνου.
- Εφαρμογή τοπικών συστημάτων άρδευσης. Τα τοπικά συστήματα άρδευσης υγραίνουν μόνο ένα μέρος της συνολικής επιφάνειας, από όπου τα φυτά παίρνουν νερό και θρε-

πικά στοιχεία για να αναπτυχθούν. Αυτό συνεπάγεται πολύ συχνή εφαρμογή. Σε σύγκριση με τα άλλα συστήματα άρδευσης, το τοπικό σύστημα προσφέρει ένα μεγάλο πλεονέκτημα: υψηλότερο ποσοστό εξοικονόμησης νερού, αφού το σύστημα χρησιμοποιεί μόνο την ακριβή ποσότητα του νερού που χρειάζονται τα φυτά. Επιπρόσθετα, το σύστημα επιτρέπει τη χρήση νερού χαμηλής ποιότητας, κρατεί σταθερά τα επίπεδα υγρασίας και διευκολύνει την εφαρμογή διαφόρων προϊόντων προστασίας και λίπανσης των φυτών μέσω του νερού. Συνεπώς καθιστά πιο εύκολη τη διατήρηση των χώρων πρασίνου σε καλή κατάσταση.

- **Επιλογή του είδους των φυτών που είναι προσαρμοσμένα στις κλιματικές συνθήκες.** Η επιλογή του είδους των φυτών που είναι προσαρμοσμένα στις κλιματικές συνθήκες της συγκεκριμένης περιοχής αντιπροσωπεύει ένα βασικό στοιχείο για την αειφορία των χώρων πρασίνου στις πόλεις. Η κατάλληλη επιλογή φυτών διασφαλίζει τις καλύτερες συνθήκες για τα ίδια τα φυτά, αφού αποφεύγεται η περιβαλλοντική επιβάρυνση που προκαλείται από αντίξοες συνθήκες (όπως η απομόνωση, οι ανάγκες σε νερό κλπ). Έτσι το κόστος συντήρησης είναι μειωμένο, αφού δεν είναι ανάγκη να αντικατασταθούν τα φυτά.

Αξιζει να επισημανθούν τα είδη φυτών που έχουν μεγάλη ζήτηση για την αειφόρο κηπουρική: αρωματικά φυτά με μέτριες απαιτήσεις για νερό για διακοσμητικούς σκοπούς, και διάφορα είδη φυτών-ταπήτων που αντικαθιστούν το γρασίδι ή τα κωνοφόρα.

7.5 Συμπεράσματα / Διδάγματα

Το σχέδιο Περιφερειακού Φυτωρίου δείχνει ξεκάθαρα ότι η παράδοση συνήθως είναι πιο ισχυρή από τη νομοθεσία. Συνεπώς η αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού με τη χρήση εργαλείων που δημιουργούν παράδοση (πανηγύρια, εκθέσεις ή ειδικές εκδηλώσεις ή δραστηριότητες που αφορούν κοινές πρακτικές όπως η κηπουρική) μπορούν να λειτουργήσουν προς όφελος της αειφορίας. Το κλειδί της αειφορίας του σχεδίου έγκειται στη χρησιμοποίηση φυτών που είναι προσαρμοσμένα στις κλιματικές συνθήκες της περιοχής. Η κατάλληλη επιλογή φυτών μειώνει το κόστος συντήρησης και διατηρεί τα ενδημικά είδη.

7.6 Περισσότερες πληροφορίες

Provincial Nursery of Deputation of Granada

Carretera de Fuente Vaqueros, frente nave Ecomarsa, 18.340 Fuente Vaqueros, Granada – Spain

Phone 0034 958 247 416

Advice to municipalities about Green Areas: parquesyjardines@dipgra.es

Plants request: dipasismuni@dipgra.es

Website: <http://www.dipgra.es/inicio/contenidos/index.php?area=256>,

<http://www.dipgra.es/vivero/plantas/categoria.asp>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	ΕΤΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ
E. Pavlidou, S. Famellos, M. Makraki, A. Deliyannis ANATOLIKI S.A.	2007	Planning and implementation of a Public Participation process towards the development of the Anthemountas river basin water management plan.
EU - Working Group 2.9 – Public Participation in the context of Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive 2000/60/EC”	2003	Guidance document no 8 – “Public Participation in relation to the Water Framework Directive” in the framework of “Common Implementation strategy for the Water Framework Directive 2000/60/EC”
HarmoniCOP	2005	Learning together to manage together
International Association for Public Participation	2006	PP Toolbox
J. Meyers and S. Vermeulen International Institute for Environment and Development	2005	Stakeholder Influence mapping
LIFE GR/ENV/04/000099, WATER AGENDA ANATOLIKI S.A.	2006	Report on the planned procedure and campaign for the implementation of the social agreement for water management at Anthemountas basin district
London Management Centre Knowledge Resource Centre		“Stakeholder mapping” in Management Tools (http://www.lmcuk.com/management-tool/stakeholder-mapping)
S. Papalexiou	2009	“Stakeholders’ management in Public Administration” Workshop Manual prepared for Atlantis s.a. in the framework of “Evaluation of EU funded projects” for the Planning Bureau of Cyprus.

ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΣΧΗΜΑ

ANATOLIKH A.E., Αναπτυξιακή Εταιρία
ΟΤΑ Ανατολικής Θεσσαλονίκης
Επικεφαλής Εταίρος (GR)
Τηλ.: +30 2310 463930
e-mail: environment@anatoliki.gr
www.anatoliki.gr

ARPA Sicily Regional Environment
Protection Agency (IT)
Τηλ.: +39 091 598260
e-mail: agranata@arpa.sicilia.it
www.arpa.sicilia.it

Province of Lucca (IT)
Τηλ.: +39 0583 417285
e-mail: waterincore@provincia.lucca.it
www.provincia.lucca.it

Provincial Council of Granada (ES)
Τηλ.: +340 958 247867
e-mail: mprieto@dipgra.es
www.dipgra.es

Τμήμα Ανάπτυξης Υδάτων
Κυπριακής Δημοκρατίας (CY)
Τηλ.: +35 722 609132
e-mail: phadjjgeorgiou@wdd.moa.gov.cy
www.moa.gov.cy/wdd